

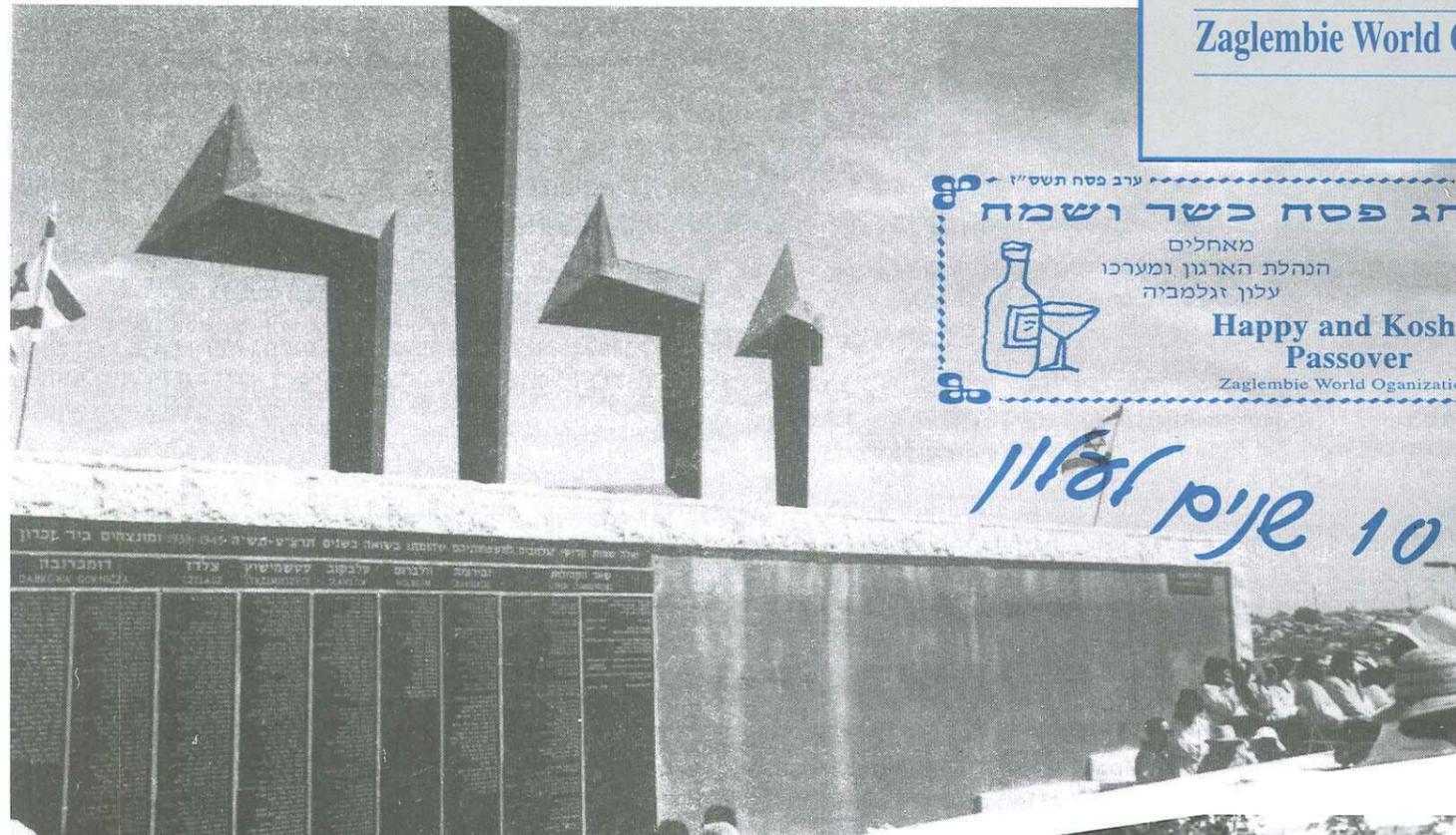
עלון זגלמביה

זאגלעמביער צייטונג

מידעון מס' 20 ניסן תשס"ז אפריל 2007
Zaglembie Newsletter - Zaglembier Zeitung, April 2007

ארגון עולמי של יוצאי זגלמביה
Zaglembie World Organization

ערב פסח תשס"ז
חג פסח כשר ושמה
מאחלים
הנהלת הארגון ומערכו
עלון זגלמביה
**Happy and Kosher
Passover**
Zaglembie World Organization

10 שנים אזילון

קהילות זגלמביה

- Będzin
- Sosnowiec
- Dąbrowa
- Zawiercie
- Czeladź
- Siewierz
- Sławków
- Wolbrom
- Dańdówka
- Golonóg
- Grodziec
- Kazimierz
- Klimontów
- Ksawera
- Łagisza
- Maczki
- Milowice
- Modrzejów
- Niemce
- Niwka
- Piaski
- Porąbka
- Strzemieszyce
- Wojkowice
- Zagórze
- Ząbkowice
- Kromolów

עתונות יהודית בזגלמביה בין שתי מלחמות עולם
Zaglembie Jewish newspapers before WWII

האבן הנושאת את שם גן ק.צטניק
Ka. Tzetnik Park

ארגון יוצאי זגלמביה. רח' פרישמן 23 ת"א 63561 ישראל. טל: 03-5270919
Zaglembie World Organization. 23 Frishman St. Tel Aviv 63561, Israel. Tel: 972-3-5270919

לפני 5 שנים, לקראת פסח תשס"ב (אפריל 2002), יצא לאור עלון זגלמביה מס' 10. את דברי הפתיחה באותו עלון סיימתי בתקווה – מי ייתן ונגיע בשלום לגיליון מס' 20 בעוד 5 שנים. והנה, מונח לפנינו היום גיליון מס' 20, גדול יותר, מגוון יותר ומכיל מידע רב יותר. והעיקר, רבות בו הכתבות של ילדינו ונכדינו, דורות ההמשך שלנו, דבר המבטיח את עתידו. את הגיליון הראשון הפצנו ב- 1,600 עותקים והיום הגענו לתפוצה של 2,700 עותקים, ועדיין, אין העלון מגיע לכל יוצאי זגלמביה בעולם. בארץ, אנו מפיצים את העלון על פי רשימת החברים המצויה בידנו ורוב יוצאי זגלמביה בישראל מקבלים את העלון. לא כן הדבר כשמדובר בהפצה בחו"ל, לשם אנו שולחים את העלון רק למי שרשומים אצלנו כתברים. רובם מקבלים את העלון במרוכז דרך ארגוני יוצאי זגלמביה בטורונטו, ניו-יורק ומונטריאול. חלקם מקבלים את העלון דרך מוזיאון השואה בווינגטון, אבל עדיין יש פניות רבות מאת יוצאי זגלמביה מחו"ל המבקשים לקבל את העלון. מגיעות גם פניות מיהודי הערים והעיירות שסופחו לזגלמביה בזמן המלחמה והועברו לגטאות זגלמביה כגון: קטוביץ, מיסלוביץ, כשנוב, אושווינצ'ים, צ'בינייה, מישקוב ועוד. גבירותיי ורבותי, אנו מבקשים להגיע למצב שבו כל יהודי זגלמביה ויהודי העיירות שסופחו לזגלמביה, הניצולים ובני דורות ההמשך, יקבלו את העלון וייקחו חלק בתוכנו ע"י כתיבת מאמרים, שירים ועוד. כדי ליצור עמנו קשר, הירשמו אצלנו ותכללו ברשימת התפוצה של הארגון ותוכלו לקבל את העלון ישירות הביתה. *****

- השנה ובשנה הבאה צפויות לנו, אנשי זגלמביה, פעילות רבה ומיוחדת:
- ב-5 במרץ 2007 – טקס הסרת הלוט וקריאת גן ע"ש יחיאל פיינר דינור - ק.צטניק בהרצליה.
 - ב-4 ביוני 2007 – טקס מסירת היומן המקורי של רותקה לסקר ליד ושם.
 - ב-1 במאי 2008 – יום השואה תשס"ח, ימלאו 20 שנה להקמת יד הזיכרון במודיעין.
 - במלאת 20 שנה לחנוכת בית הקברות היהודי בצ'לדז', לאחר השיפוץ שביצע ב- 1988 מוניק סטבסקי, אנו מתכננים סיור מאורגן בפולין בקיץ 2008. אכן, פעילות רבה. אני מקווה שנמצא את הכוחות לביצוע כל התכניות. *****
- בהתקרב חג הפסח אני מברך את אנשי זגלמביה מכל הדורות בכל אתר ואתר בברכת חג שמח וכשר.

אברהם גרין
יו"ר הארגון

אין זה שם ספרותי...

טקס הסרת הלוט וקריאת גן ציבורי על שם סופר השואה
הלאומי יחיאל די-נור ז"ל - ק.צטניק
מאת: יונה קובי (קוטליצקי)

ריגש את כולם בקריאת פרק ק"ל מתהילים ובתפילת "אל מלא רחמים" לסיום אמר הרב לאו "קדיש" והטקס נחתם בשירת התקווה.

לתאר את אשר אין לתאר במילים

יעל גרמן, ראש העיר הרצליה, שנבצר ממנה להיות נוכחת בטקס שלחה דברים: "תחת שם העט שלו כתב שורה של ספרים: סלמנדרה, בית הבובות, פיפל, השעון, העימות והצופן... כתב בצורה נוקבת, נטולת רחמים וחשף את שהתרחש במחנה אושוויץ... עם השנים ניסה לתאר את אשר אין לתאר במילים, את בית החרושת הגדול למוות בניסיון לקרב את הקוראים לתקופה האיומה ההיא..."

ספור השואה מפי עד חי

"כל ילד שגדל, התוודע לספריו ולשמו הספרותי ק.צטניק, האיש שהביא לנו את ספור השואה מפי עד חי", אמר יונתן יסעור, בטקס, והוסיף: "חיינו היו קודש לתיעוד הזוועות ולהקמת מצבה לקרבנות החפים מפשע". יונתן יסעור הדליק את המשואה הראשונה.

כלפיד מדור לדור

אלי לנדאו דבר על הגן לזכרו של ק.צטניק אשר בתוכו יקום בית ק.צטניק שיהווה לפיד בווער לניצולי השואה. ועוד הוסיף, "בעדות נוראה ומצמררת ספר לנו ק.צטניק את מה שעבר על העם היהודי. את הסיפור צריך להעביר כלפיד מדור לדור, מאב לבן ומבי"ס לבי"ס". אלי לנדאו הדליק את המשואה השנייה.

הוא קרא לה מטרופולי

אברהם גרין סיפר על מחוז ילדותו של די-נור הלוא היא סוסנוביץ שאת קורותיה בשואה תיעד בספרו "סלמנדרה", שם קרא לה מטרופולי. סוסנוביץ הייתה עיר בת כ-30,000 יהודים. סוסנוביץ ובנדן הסמוכה היו המקום בו החל פיינר הצעיר בכתובה עתונאית. דינור, הוסיף גרין, כתב באופן קבוע ב"זאגלמביער צייטונג", השבועון הנפוץ ביותר בקרב יהדות זגלמביה ובנוסף, כתב גם בשבועון "ידאס יידישע וואכנבלאט" שיצא לאור ע"י החוגים הדתיים. בשנת 1931 בהיותו בן 22 הוא פרסם קובץ שירים תחת השם "22 יאָר – 22 לידער" (22 שנים – 22 שירים). גרין ציטט דברים שנכתבו על די-נור בפנקס בנדן: "עוד בצעירותו ביסבו בבטחה בעיר הורתו, גילה כשרון כתיבה וכפעם מפעם פרסם שירים ומסות בעתונות שהיתה קרובה ללבו מבחינה רעיונית. חבריו נבאו לו גדולות וקרריירה בשדה הספרות. ואמנם ניתושיהם לא התבדו".

אברהם גרין הוזמן להדליק את המשואה השלישית. אברהם פנה לשני חברי ארגון יוצאי זגלמביה שישבו בקהל: גוטה-טובה דטנר ושלמה גראואר, בני התשעים, שניהם ילידי סוסנוביץ, וביקש מהם להדליק את המשואה.

תלתלי-אחותי

האלוף (במיל') יצחק איתן הקריא בטקס את "שילומים":
"אמא שלי היתה - - אמא שלי.

איך אתארך - אמא?
אמא שלי היתה - היפה באמהות תבל.

...עדיין איני יודע מה סכום מרקים גרמניים משלמים תמורת אם שרופה....
אחותי, תלתלי שיער ארוכים היו לה וגונם כעין הזהב העתיק... כחולות

"... הם לא נולדו ולא הולידו; נשמו לפי חוקי טבע אחרים, הם לא חיו לפי החוקים של העולם כאן ולא מתו. השם שלהם היה המספר קצטניק..."
בשמיעת קטע זה מעדותו המוקלטת של יחיאל די-נור במשפט אייכמן המתיאר את אושוויץ, נפתח טקס קריאת הגן על שמו. המילים המצמררות נשמעו בקולו של האיש שאימץ לעצמו את שם העט ק.צטניק (אסיר במחנה ריכוז). עוד שמע הקהל את קולות נפילת דוכן העדות בבית המשפט – תוך כדי מתן העדות, התמוטט די-נור ופונה לבית החולים. ברם, העדות הקצרה אותה הספיק לומר במשפט אייכמן נחרטה בתודעת הציבור לעד.

מאות אנשים התקבצו ביום שני, שושן פורים, ה-5 במרס 2007 כדי להשתתף בטקס קריאת גן ע"ש סופר השואה הלאומי ק.צטניק בשכונת מגדלי אשרמן בהרצליה.

האלוף אליעזר שקדי, מפקד חיל האוויר בטקס קריאת גן ע"ש ק.צטניק
Maj. Gen. Elyezer Shkedy, IAF Commander at the ceremony

יחיאל די-נור נהג לכתוב את ספריו בצרף רעוע, בפרדס בבעלות משפחת אשרמן (חותנו של די-נור), במקום בו הוקם הגן הנושא את שמו. כשהוא לבוש בבגדי אסיר מחנה ההשמדה אושוויץ כתב ק.צטניק את מרבית ספריו. ספריו תורגמו ל-32 שפות והופצו ברחבי תבל. היו שם בני משפחת הסופר, חברים, אנשי ציבור, תושבי העיר הרצליה וקבוצה גדולה של יוצאי זגלמביה, ניצולים ובני דורות ההמשך. יחיאל די-נור נולד בעיר סוסנוביץ בחבל זגלמביה שבפולין, בשם יחיאל פיינר.

נשאו דברים: **יהונתן יסעור** – סגן ומ"מ ראש עיריית הרצליה; **אלי לנדאו** – ראש העיר הרצליה בעבר ויוזם הקמת הגן; **אברהם גרין** – יו"ר ארגון יוצאי זגלמביה; האלוף במיל' **יצחק איתן** – מפקד בית ספר לקצינים ואלוף פיקוד המרכז בעבר ויו"ר הוועד למען החייל; **אלוף אליעזר שקדי** – מפקד חיל האוויר; **פרופ' שבה וייס** – שגריר ישראל בפולין, יו"ר מועצת יד ושם ויו"ר הכנסת לשעבר; הרב **מאיר ישראל לאו** – הרב הראשי לישראל לשעבר, הרב הראשי לתל אביב בהווה וידידו האישי של ק.צטניק; שחקנית התיאטרון **עירית דגן ואברהם קוטליצקי**, ידיד קרוב של משפחת די-נור וחבר נאמן בקרן ק.צטניק.

את הטקס המכובד הנחה בכישרון ורגישות רבים אפי וייס. החלילנית הצביבה שטרן זר-אביב בלווי קלידן היו על החלק האמנותי. דוד גרינצ'ר

היו עיני אחותי כפחלת השמים... בתוך משלוח שער... נשלחו שערותיה של אחותי אל גרמניה... אחותי, עתה רוצים לשלם לי כסף תמורתך... בין רבוא רבואות נעלים אכיר את נעלך, אבא... השיבו...

השיבו לי לו רק שעה אחת בודדה מתלתלי-אחותי הזהובים! השיבו לי נעל אחת מנעלי אבא; לגלגל שבור אחד מן הגלגליות של אחי הקט; ואבא קיק אחד שנח על גב אמי-"

מתוך WIEDERGUTMACHUNG (שילומים). ק.צטניק, השעון יצחק איתן הדליק את המשואה הרביעית.

ובגן ישחקו דור רביעי וחמישי ושישי...
השחקנית עירית דגן ספרה בדבריה על פרויקט המשותף לה ולבעלה - תיאטרון עדות - לספר כדי לחיות. תיאטרון משותף לבני הדור הראשון והשלישי לשואה תוך הפקת אירוע בימתי אומנותי. האירוע מעלה את סיפור חייהם של ניצולי השואה, הישרדותם, הצלתם, ותקומתם. כל ההפקה החל מסיפור האירועים ע"י ניצולי השואה דרך העמדת ההצגה וכלה בהפקה הבימתית נעשה בשיתוף בני הדור השלישי: נכדים או תלמידי בית-ספר תיכון.
"קצטניק", הוסיפה, "שליח מצווה של אלה שלא שרדו שעדותם נשמרת בזכותו."
"והגן הזה, הפורח", עוד אמרה, "ישמש את הדור הרביעי, החמישי, השישי, בעתות נחת ורוגע..."

תחת שם אלמוני, כוללני: ק.צטניק

את מגילת אבן הפינה להקמת "בית ק.צטניק" לתודעת השואה ותקומת ישראל, העתיד לקום בגן, הקריא בטקס אברהם קוטליצקי:

"אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה"

ביום ט' בחשוון, תשנ"ז התקיים טקס הנחת אבן הפינה לבית ק.צטניק אשר בא להקים יד לשם-האלמונים אשר הובלו למשרפות הגרמן, תחת שם אלמוני, כוללני: ק.צטניק. "בית ק.צטניק" יכלול, בית תפילה, אולם הרצאות, ספרייה, חדרי עיון, כינוסים והשתלמויות מורים ללימודי הנושא: "השואה ותקומת ישראל".

אהרון ועדה טייכנר הסירו את הלוח מעל השלט הנושא את שם הגן. טייכנר יליד סוסנוביץ גר בילדותו בשכונת לסופר השואה ק.צטניק. טייכנר חבר מועצת העיר הרצליה לשעבר ויקיר העיר הרצליה הסיר את הלוח יחד עם רעייתו עדה, שניהם ניצולי שואה שהתחתנו במחנה ברגן-בלזן.

שש משואות הודלקו בטקס לזכרם של ששה מיליון קרבנות יהודים. את המשואה השביעית והאחרונה המסמלת את דור ההמשך ותקומת ישראל הדליקו נכדיו של ק.צטניק: ריף ואיליה-נינה דינור, מלוויים באביהם ליאור די-נור ובכבוד הרב מאיר ישראל לאו.

יוצאי זגלמביה,

במסגרת "בית ק.צטניק לתודעת השואה ותקומת ישראל" הנמצא בשלבי בנייה, יקום מרכז יהדות זגלמביה. מרכז בו נתכנס, נספר את סיפורן של קהילות זגלמביה ונרכז את המידע אודות הקהילות. אנו זקוקים לתעודות, מסמכים, חפצים ותצלומים הקשורים בחיי קהילות זגלמביה וקורותיהן בשואה. חומר זה יוצג ב'מרכז יהדות זגלמביה'. ניתן להביא מסמכים ותצלומים מקוריים. אנו נסרוק את החומר ונחזיר את המקור לבעליו. מי שיתרום חפצים מקוריים, יזכה לציון שמו בתצוגה המוזיאונית שתהיה במקום. עלינו לקבל את כל החומר עד סוף חודש מאי 2007 כדי שנוכל להיערך כראוי.

לפרטים נוספים ניתן לפנות לרינה כהן, טל: 054-4594333 09-9507479 פקס: 09-9542258 דוא"ל: rinakahan@gmail.com

חפרי וחפרות ארלון יקריט.

10 שנים חלפו מאז החלנו להוציא לאור את עלון זגלמביה. 10 שנים בהן שלחתם מפרי עטכם: שירים, מאמרים, הערות והארות. 10 שנים בהן כתבתם לנו ובעיקר פרגנתם לעשייה שלנו.

לאחרונה החלנו בהפצת עלון זגלמביה גם בקרב מדריכי פולין. זאת משום שקבוצות רבות של בני נוער מישראל מבקרות בבנדין והסביבה, במסגרת המסע לפולין של בתי הספר התיכוניים. הם ואנחנו, בני דורות ההמשך של יוצאי זגלמביה, צמאים לכל ידיעה וסיפור, מבקשים אחר כל זיכרון. כולנו רוצים לדעת יותר. לחלקנו כבר אין את מי לשאול. את סבינו וסבתותינו רובנו לא הכיר והורינו הניצולים בחלקם כבר לא אתנו.

לכן המשימה שלכם, דור הניצולים, לא תמה. עליכם למצוא את הכוחות לספר, ולהמשיך לספר; בעל-פה ובכתב, בשירה, בפרוזה ובמאמר מלומד.

דעו לכם, הסיפור האישי כוחו רב ואנו יכולים להתקרב לנושא השואה באמצעות סיפורו של היחיד, של אדם, של משפחה. הספורים, השירים והזיכרונות שלכם יהיו הבסיס לבניית הזיכרון וההנצחה בעתיד לבוא.

אנו נאסוף את זיכרונותיכם כאסוף אבנים יקרות ונשמרם. כתבו לנו!

במלאת עשר שנים לעלון זגלמביה שנקרא ע"ש 'זאגלעמביער צייטונג' שיצא לאור בפולין בין שתי מלחמות עולם, הקדשנו חלק מהעלון לנושא העתונות היהודית בזגלמביה.

תמצאו בעלון סקירה נרחבת אודות טקס חנוכת גן ע"ש ק.צטניק, סופר השואה הלאומי, הלוא הוא יחיאל די-נור (פינר) שהחל את הקריירה העיתונאית והספרותית שלו בעתונות זגלמביה.

עוד בעלון מאמר שנכתב על העתונות בזגלמביה מתוך ספר סוסנוביץ וכן כתבה פרי עטו של חברנו זלמן גיטלר בתרגום המחבר מיידיש. הכתבה התפרסמה בגיליון מס' 32 של 'זאגלעמביער צייטונג' שיצא לאור ערב המלחמה, ב-11 באוגוסט 1939, אחד הגיליונות האחרונים של העתון.

יונה קובר (קוטליצקי)

עורכת עלון זגלמביה

טובה דטנר, שלמה גראואר ואברהם גרין מדליקים משואה בטקס Mrs. Datner, Mr. Grauer and Mr. Green lighting the torch

מרכיב מרכזי בזהות שלנו

"... אין זה שם ספרותי... אינני רואה עצמי כסופר הכותב דברי ספרות. זו כרוניקה מתוך הפלנטה אושוויץ", בדברי עדותו של יחיאל דינור במשפט אייכמן פתח האלוף שקדי את דבריו בטקס והוסיף בציטוט מתוך השעון: "באפרים החבוק בזרועותיי אני נשבע להיות לכם לקול. לכם ולקאצט האילם והמאוכל. לא אחדל מלספר בכם עד נשימתי האחרונה."
הוא סיפר, הוסיף שקדי, ואנחנו קראנו וילדנו אחרינו... הספרים האלה הינם מרכיב מרכזי בזהות שלנו.
יש לנו מדינה, שלנו, חופשית, דמוקרטית... אנו נתונים במאבק קשה בו עלינו לסמוך רק על עצמנו. תפקידנו להגן על ההווה ולהבטיח את העתיד. עלינו להיות החסידים שבין אומות העולם. לחנך לאנושיות, לכבוד האדם ולקיים ערכים אלה הלכה למעשה.
האלוף שקדי הוזמן להדליק את המשואה החמישית. שקדי פנה להוריו, שניהם ניצולי שואה, שישבו בקהל וביקש מהם להדליק יחד אתו את המשואה.

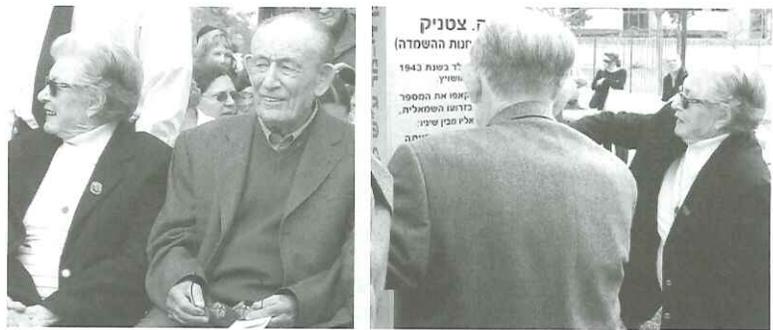
הרצח לא נפסק... מעשי ההצלה לא תמו...

בפתח דבריו, התייחס פרופ' שבח וייס להדלקת המשואה ע"י משפחת שקדי: "הריכוז שבסמליות של השלישייה הזו, האלוף שקדי והוריו: אביו ניצול השואה ואמו ניצולת השואה... שהרי רצחו בנו באופן שיטתי ומתענג... רצחו בנו באירופה, בציביליזציה הנוצרית של בטהובן ובך... והנה מפקד חיל האוויר החזק ביותר בעולם, שרק מפאת רסניו המוסריים לא יכול לממש את מלוא הפוטנציאל שלו... זוג ההורים האלה ובנם האלוף הם ביטוי לעוד שתי עובדות:
הרצח לא נפסק, לא נעצר במספר 6 מיליון. הרצח נמשך הלאה כל העת, כי לא נולדים עוד מפקדי חיל אוויר כאלה...
וכן לא תמו מעשי ההצלה, כל מי שניצל, כל זוג שניצל הביא ילדים לעולם, וכך יש לנו כאן שושלות חדשות..."
שבח וייס הדליק את המשואה השישית.

וה'נהפוך הוא' לא נעשה לנו

"היום שושן פורים... כאילו כדי להדגיש את הניגוד הגדול... נס פורים לא קרה לנו. וה'נהפוך הוא' לא נעשה לפני למעלה מ-60 שנה ולכן קצטניק התבודד וכתב, לא בדיו אלא בדם לבו", אמר הרב ישראל מאיר לאו, בפתח דבריו.

והוסיף, "קצטניק חי את הנושא 24 שעות ביממה... מעולם לא יצא מהבור... לא הופתעתי ממשפט אייכמן... הרעש של הדוכן שנפל צרם והפחיד וצמרר 9 השורות של קצטניק היו המרשימות ביותר, האפקטיביות ביותר וחוללו את הסערה הגדולה ביותר בארץ ובעולם..."
"וכאן בגן הזה, כשהילדים יתנדנדו בגנדות, ויגלשו במגלשות. ילדים ואמהות יראו את הפרחים וינוחו בצל. ילדים שלהם בית במולדת... אני חושב שליחיאל תהיה נחת מכך... הוא מונצח בעיר שקרויה על שם חוזה המדינה..."

אהרון ועדה טייכנר מסירים את הלוח בטקס קריאת גן ע"ש ק.צטניק Aharon & Ada Teichner unveiling the stone at the ceremony

בין שתי מלחמות: עתונות יהודית בזגלמביה

הפולני. ב-18 ביולי החל מופיע מחדש בשם 'זאגלעמביער צייטונג' והמשיך בהופעתו עד לפרוץ מלחמת העולם השנייה. לשבחו של העתון ועורכו יאמר שתמיד הגן על ענייני העם היהודי ללא הבדל מעמד ומפלגה, ועל אף הגלגולים השונים שעברו עליו הצליח לעמוד על משמרו העם ולנהל את המאבק לזכויותיו הציבוריות באופן כן ואחראי. מושב 'זאגלעמביער צייטונג' היה בבנדין, אך היה פרוש על פני כל ישובי האזור וביחוד סוסנוביץ.

דאס יידישע וואכנבלאט

בפברואר 1925 הופיע הגליון הראשון של 'דאס יידישע וואכנבלאט' (השבועון היהודי) ביידיש, בעריכת משה חיים קמינר וליפמן ברקוביץ, שנועד לצבור הדתי בזגלמביה ובשליזיה.

העתון שמש בית-ספר לעתונאים וסופרים מתחילים רבים ששמש יצא אחרי שנים, כמו: גרשון גורא, יחיאל פינר - הידוע בכינוי קצטיניק, ב. מנדלבוים, שטייאר, יעקובוביץ, זיגנטשטיין, דוד סקורניק, ברל רכט, לייב שצ'יקאץ, זיידמן, צייזלר, קנר ואחרים. בכרוניקה של העתון הובאו סקירות על הישיבות במועצות העירוניות, הקהילות, והפעולות במוסדות שונים בזגלמביה. לעלון היו מנויים וקוראים כמעט בכל הערים והעיירות ברחבי פולין.

העתון הופיע במשך 8 שנים על אף הקשיים שבהם נתקל, ובעיקר בענין המודעות. בעלי המודעות היו קשורים במשרדים למודעות שהמציאו אותן לעתונאים, והיו אנשים שהשתמשו בכל האמצעים למנוע בעד העתון לקבל מודעות כאלה. במרוצת הימים כשנועד לסוכני המשרדים הגדולים על התפוצה הגדולה של העתון, החלו ממצאים גם לו את מודעותיהם, וכך פסקה לגבי האפליה ביחס למודעות.

"זאגלעמביער לעבן"

בשנת 1937, שנתיים לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה, עזב ש.לבקוביץ (בן אמוץ) את מערכת 'זאגלעמביער צייטונג' שבה השתתף מאז ייסודה וייסד לו עתון חדש בשם 'זאגלעמביער לעבן' (החיים בזגלמביה). דרכו של לבקוביץ בעתון החדש לא היתה קלה כלל וכלל, כי הוא היה גם העורך, גם המגיה, גם המנהל - למעשה ביצע בעצמו את כל עבודות המערכת והמינהלה, מאחר שהיה חסר האמצעים הכספיים לקבלת עוזרים ולתשלום שכר סופרים. אולם במשך הזמן קנה לו העתון את אהדת האוכלוסייה היהודית, שרכשה מנוי לעתון ואף פרסמה בו מודעות.

העורך לבקוביץ רכש לו את פרסומו עוד בתקופת השתתפותו בעתונו של שפיגלמן. הוא היה איש העם שבא במגע עם כל החוגים שבערים השונות באזור וידע מהמתרחש מאחורי הפרגוד בכל המוסדות הקהילתיים והכלליים. לא היתה מסיבה או אסיפה שלא השתתף בה... איש שיחה נעים היה, ואהב לספר מעשיות. ברשימותיו המוצלחות עורר ענין אצל הקוראים, שנהנו מבדיחותיו והלצותיו כמו מן הביקורת השנונה שערך על עסקנים רודפי כבוד.

לבקוביץ העורך מילא כמעט יחיד את הטורים בעתונו בחתימות שונות. אם כי הכריז על עמידתו מחוץ לכל מפלגה, נשא העתון בכל זאת אופי ציוני ומקום רב הוקצה בו לכל הזרמים בציונות; הוא נאבק על ענייני הציונות בקהילה, ברבנות, ואף הועיד מדור מיוחד לענייני ארץ-ישראל. היה זה עתון חי ותוסס שכל גליון וגליון שלו עורר ענין בקרב קוראיו. העתון המשיך להופיע עד ליום פרוץ מלחמת העולם השנייה.

מלבד הנ"ל הופיע בסוסנוביץ העתון 'זאגלעמביער שלעזיש ווארט' בעריכת ישראל שוויצר. מתוך ספר *סוסנוביץ והסביבה בזגלמביה* (ב) 1974, עמ' 71 - 74.

לידיעת הגולשים - להלן הקישור לאתר הספרייה הציבורית של ניו-יורק בו ניתן לעיין בכל ספרי ה"זיכור" של הקהילות ובכללן קהילות זגלמביה. <http://www.nypl.org/research/chss/jws/yizkorbookonline.cfm>

זאגלעמביער צייטונג נומער 32

א פארשפעטיגטער חשבון-הנפש.

(ארום דער אָפּגעשטעלטער שלום-עליכם' ביבליאָטעק אין בענדין)

חשבון-נפש מאוחר... (עקב סגירת ספריית שלום עליכם בבנדין), מאת: זלמן גיטלר, אוגוסט 1939

השליטה הבלעדית של מפלגת ה"בונד" עליה. ראוי לציין כי לא פעם נתקלו הקוראים בהתנגדות של הנהלת הספרייה ובמיוחד של הספרן, אשר דאג להפיץ את עתוני מפלגת ה"בונד" לכל קוראיה.

באחת ההפסקות של פעילות הספרייה שונה שמה מספריית ה"הזמיר" לספריית "שלום עליכם".

ואז הגיע השלב בו השלטונות הפולנים, מנימוקיהם הם, סגרו את הספרייה ואף אחד לא ידע מה לעשות כדי להחיותה, אם בכלל.

ברור שקיום הספרייה היה חשוב וחיוני לאלפי קוראיה.

כעת, לא נותר לנו אלא לפעול קודם כל, לפתיחת הספרייה מחדש ובהזדמנות זו להוציא החוצה את עסקניה המפלגתיים שניהלו עד כה. יש להעבירה לידיים טובות ונאמנות, קרי לכלל קוראיה. הנושא חשוב ביותר ויש צורך דחוף לארגנה מחדש ולמסרה לאנשים שחושבים אך ורק על טובת כלל הציבור היהודי במרחבי זגלמביה.

הערת הכותב: הספרייה נפתחה בשנת 1913 ונקראה "הזמיר". לפתיחתה התנגיית הגיעו הסופרים הקלאסיים כמו י.ל. פרץ, שלום עליכם ועוד.

אישיית הייתי מנוי בה משחר נעורי עד לקריסתה וסגירתה הסופית זמן קצר לפני פרוץ המלחמה.

בעת ייסוד סוסנוביץ, לא היתה עדין עתונות מקומית בזגלמביה. ורק מאוחר יותר הוציאו כורי דומברובה-גורניציה את ה'גורניקי' (הכורה) בפולנית, שהיה כתב עת מקצועי מוקדש לענייני הכורים. מאחר שבמכרות לא עבדו באותה עת כורים יהודים לא נמצא ב'גורניקי' חומר יהודי. עם כניסת יהודים בבעלות המכרות ושיתופם במסחר הפחם החלו גם יהודים להשתתף בו במאמרים שונים.

אנונסן בלאט - אונדזער טעלעפאן - זאגלעמביער צייטונג

יד הגורל הטילה על לייביש שפיגלמן להיות אחד החלוצים ליסוד עתונים אזוריים שהתפשטו מאוד בכל פולין. שפיגלמן קיבל חינוך עברי ציוני ובשנות נעוריו ספג לתוכו הרבה מספרות ההשכלה; שמו נזכר לעתים קרובות בגליונות העתון העברי לנוער 'עולם קטן' שהופיע בוורשה. שפיגלמן פתח חנות ספרים בעיר הולדתו בנדין ואפשר היה לקנות שם את כל הספרים העבריים והיידיים שהופיעו. הוא פתח גם סוכנות לעתונים ופעל רבות להפצת הספר היהודי והעתונות היהודית בין המוני היהודים בזגלמביה - והצליח. ב-21 ביולי 1911 ייסד שפיגלמן שבועון בשם 'אנונסן בלאט' שהמשיך להופיע עד 1913, ואז הוחלף השם ל'אונדזער טעלעפאן'.

באחד ממאמריו הוא כותב על הקשיים שנערמו על דרכו. לא היה זה מהדברים הקלים בימי השלטון הרוסי לקבל רשיון להוצאת עתון, ועל כן קשה היה לחשוב אפילו על כינוי ה"ילד" בשם 'זאגלעמביער צייטונג'. היה הכרח אפוא לגנוב את דעת השלטון בקריאת העתון בשם 'אנונסן בלאט' (עתון למודעות) שחילקהו בתוספת חינוך לעיתוני וורשה. רק מאוחר יותר הצליח המו"ל לקבוע מחיר לעתון, ומאז החל ממלא תפקיד של טאוון עצמאי שנפוץ מסוסנוביץ ועד פיוטרקוב. "עתון למודעות" זה החל מתפתח במהירות, עד שהמו"ל מצא לנכון לפתוח סניף למערכת בצ'נסטוכוב שהתנהל ע"י רפאל פדרמן ובהשתתפות משה צישינסקי. העתון נפוץ יפה גם בפיוטרקוב, ראדומסק, קאלץ, לובלין ובשליזיה העילית שהשתייכה אז לפרוסיה הגרמנית.

היהודים בסוסנוביץ ובערי זגלמביה לא גילו בתחילה כל עניין בעתון יהודי, ורק משום שזגלמביה ושליזיה העילית היו קשורות בקשר כלכלי, נאלצו יהודי שליזיה העילית לעמוד בקשרים עם העתון הזגלמבאי. הסוחרים, התעשיינים, הרופאים ואחרים בקטוביץ, בויטן ועוד השכילו להשתמש בעתון ומלאוהו במודעות. היה זה בתקופה כאשר בפולין בכלל ובזגלמביה בפרט טרם הבינו לשם מה יש "לזרוק" כסף על "שטויות" כאלה. אמנם הצד התעמולתי של המודעות פעל כהלכה, ואילו הצד האינפורמטיבי נשאר "צולע" מאוד והחל מתפתח בהדרגה. מספר הסופרים המשתתפים בו עלה ונד בדד עם זה הלך העתון והשתפר. מבין הסופרים שהשתתפו בעתון יש להזכיר את: ל. גולדשטיין, ישעיה לבקוביץ, בריש פרגר, פישל בימקו (מקאלץ), י. פסחזון, גרשון סטבסקי (מסוסנוביץ), משה פיינקינד (מפיוטרקוב) וי.מ. וינריב (מסוסנוביץ). זמן רב הופיע ה"אנונסן בלאט" באורח בלתי לגאלי, עד שסוף סוף נתקבל הרשיון משר המחוז בפיוטרקוב להוצאת העתון בשם 'אונדזער טעלעפאן' (הטלפון שלנו).

היו מכשולים גם על דרך הדפסת העתון, אבל ב-14 בנובמבר 1913 הופיע הגליון הראשון של 'אונדזער טעלעפאן' כעתון לגאלי. תאריך זה חשוב לגבי העתונות היהודית בזגלמביה, כי בהיותו העתון היחיד באזור, היה הוא לפה לכל יהודי זגלמביה. הוא הלך והתפתח, רכז סביבו את הכוחות המעולים שבזגלמביה היהודית והתאזרח בה. והנה פרצה מלחמת העולם הראשונה. ביום שישי, ה-31 ביולי 1914 עוד הופיע העתון, ולמחרת, ביום שבת, ברח הצבא, ואחריו שר המחוז, המשטרה, פקידי השלטון - בבהלה בכון וורשה הבריחה.

אף בתקופת המלחמה פעל שפיגלמן, חלוף העתונות באזור, כפי שניתן בתנאי מלחמה. העתון היה מופיע לסירוגין בהפסקות, עד שהגרמנים הפסיקו את הופעתו.

ב-11 בנובמבר 1918 עזבו הגרמנים את פולין ואת זגלמביה ופולין נשתחררה משעבוד זרים והיתה לעצמאית. שפיגלמן חידש את הופעת 'אונדזער טעלעפאן', אבל ב-28 ביוני 1919 נפסק העתון בידי השלטון

ספריית "הזמיר" בבנדין, הספרייה היחידה בזגלמביה וסביבתה, אשר שרתה קוראי יידיש רבים, הצליחה להוות מגדלור לכל הקוראים ספרות בשפה זו. למעשה, הצמיחה הספרייה סביבה אוכלוסייה רבת פנים אשר הספר עבורם היה יקר ערך וקדוש.

אולם, חסר לה רק דבר אחד חיוני, והוא לגיטימציה לפעילותה, כלומר העמדתה תחת פיקוח ועד הקהילה היהודי בעיר בנדין. שכן, אז היו מונעים את סגירתה ופתיחה לסירוגין.

אנשים רבים התריעו על הסכנות האורבות לספרייה, באם לא תיהפך לספרייה עירונית יהודית, הנתמכת פיננסית בידי ועד הקהילה העירוני, דבר שיאפשר לה לעמוד איתנה על רגליה היא. אולם, התעקשותם של כמה ממנהליה, הותירה את האזהרה ללא מענה, וכך נותרה הספרייה בחדר קטן ועלוב ואין מושיע...

השאלה הנדרשת היא פשוטה לחלוטין: מדוע לא התקיימו אסיפות כלליות כמקובל במוסד ציבורי? ומדוע לא נמסרו דו"חות הכנסות והוצאות רכישות ספרים וכו'? מדוע לא נתנה לקוראים אפשרות להשמיע הצעות, ומדוע לא התחשבו בדעתם?

יש להניח כי עריכת אסיפה כללית של כל הקוראים, היתה מטרפדת את

סלבקוב קהילה יהודית קטנה ויקרה שהייתה

ואיננה עוד

מאת: צילה כהריאל

מעולם לא סרבו לתת. וכאשר בקשתי להחזיר את החוב "כעסה" עלי אסתר קורץ באומרה: אינני זקוקה עדיין לכסף. היא נתנה לי שוב את ההלוואה בתוספת ככר לחם.

זכורים לי היטב ניסיונות להצלת נפשות באותם הימים. אבי שמואל הופמן ששלט בשפה הגרמנית, נעשה למתווך בין היודנראט בסלבקוב ובין המפקד הגרמני המקומי, והיה מאוד מקובל עליו.

כאשר היה צריך להקים משטרה יהודית מקומית, באופן טבעי אבא קבל דרגות מפקד כדי לשמור על הסדר בסלבקוב.

בשנה האחרונה, כאשר החלו משלוחים של צעירים למחנות עבודה, הייתה המשטרה הגרמנית עוברת בערבים עם רשימה שמית כדי לעצור את המועמדים. הם צרפו את אבי ומסרו לו עותק של הרשימה כדי שידריך אותם.

ברגע שאבי קיבל את הרשימה הוא מיהר הביתה, אמי ואני העתקנו את השמות ורצנו להזהיר את היהודים הרשומים בה. היו גם מקרים שהסתירו אצלנו את האנשים, בטוחים שלא יבואו אלינו, כמו את הבן של הרב.

אני זוכרת מקרה שאבי סיפר שהמשטרה הגיעה למשפחת ביאדק Biedak. אבי פתח את החלון וראה שהבן מנסה לברוח דרך החלון, הוא מיהר לסגור את הדלת בחזרה כאילו מישהו דוחף אותה מבפנים, הוא החזיק בה וצעק בגרמנית תפתחו – Aufmachen. בינתיים הבן הצליח לברוח.

למחרת המשפחה שלחה לנו סכום כסף גדול, וכאשר ספרנו את זה לאבא, הוא שלח אותי להחזיר את הכסף, למרות שהרעב שלט בביתנו.

מקרה אחר: שכן בשם שופל יוסף הסתתר אצלנו, אב לילד קטן ובעל לאישה בהריון. כאשר המשטרה לא מצאה את הבעל אז לקחו את האישה עם הילד לדולאג [מחנה מעבר] בסוסנוביץ. שופל החליט להתייצב במשטרה כדי להציל את משפחתו, וזכורה לי הפרידה בין שופל ואבי שהיה צריך להוביל אותו למשטרה. לפני זה שניהם התחבקו ובכו רגעים ארוכים. אבי כאב את זה נורא.

כמה חודשים לפני הגירוש הכללי הגיע צו שכל היהודים מסלבקוב צריכים להתרכז רק ב-2 רחובות צדדיים - ב"גטו".

ובמהרה התגשמו כל החששות הכי גרועים.

בקיץ 1942, לפנות בוקר, גורשנו ממעונונו הדל יחד עם כל היהודים למגרש ענק של מפעל לבירה.

החלה סלקציה כללית. מגיל 16 עד 35 לעבודה. היתר ישר להשמדה באושוויץ. ראינו את מוניק מרין [מרין היה יו"ר היודנראט המרכזי בסוסנוביץ] מסתודד עם אנשי אס.אס. הוא ניסה לזרז את התהליך. עמדנו ביחד אמא, אחי ברנרד ויהודייה בן ה-8 שהחזיק את ידי בחוזה כל הזמן. וכל הזמן אמי משכה אותנו אחורה באומרה: נאך א ביסעל מיינע קינדערלאך, לאמיר זיין צוזאמען. נאך א ביסעל, נאך... [רק עוד קצת ילדיי, בואו נהיה ביחד. רק עוד קצת... רק...]

ב-8 במאי השתחררתי ממחנה ריכוז בתור יתומה לבד... לבד... אבי שניסה להציל את אמי ואחי הקטן מקרנות המוות ולא הצליח, הצטרף אליהם ברגע האחרון בקפיצה באומרו: "היא אשה חלשה עם ילד קטן. אני חייב להיות איתם", וזרק את התרמיל מעל גבו.

הקומנדט הגרמני שהיה נוכח במקום השמיע הערה: Das ist ein Heldischer Jude [זה יהודי אמיץ]. כך סיפר לנו ישראל זקס מסטטימישיץ ועוד אחרים שנשארו בחיים ומסרו לאחי ולי את התרמיל של אבא.

רק האנדרטה ליד גשר נהר הפזימשה (Przemsza) בסלבקוב, מזכירה את התחלת השמדת היהודים, עם כניסת הגרמנים בספטמבר 1939.

הגעתי עם הורי שבועיים לפני פרוץ המלחמה מקטוביץ עיר הולדתי לסלבקוב, עיירה קטנה ותוססת של יהודים. השיקול שלנו היה שאם תפרוץ מלחמה, נהיה עם כל היהודים ביחד, ואם לא, יהיה זה נופש קיצי שהיינו רגילים כל שנה עד אז.

היהודים בסלבקוב גרו בעיקר באזור הכפר וסביבתה. רובם התפרנסו ממסחר או עסקו במלאכת יד. עיקר התעסוקה הייתה במפעל למסמרים של האחים שיין, מפעל יהודי ידוע בכל פולין ומחוצה לה.

ב-1 בספטמבר 1939 פרצו הגרמנים את הגבול הפולני והחלה בריחת האוכלוסייה למרכז פולין או מזרחה, במיוחד של יהודים. גם אבי לקח עמו את אחי הגדול ברנרד והגיע ליד וולברום או זביירציה ושם הקדימו אותם הצבא הגרמני הממוכן והבורחים נאלצו לחזור על עקבותיהם. אבא

המשטרה היהודית בסלבקוב משמאל: שמואל הופמן, טורק, ינקעל הנדלר
1941 - Jewish militia in Slawkow, left: Hoppen, Turek, Hendler

שכר עגלון פולני והם הגיעו עד לפני הגשר על נהר הפזימשה בסלבקוב. עמדו שם נערים פולנים יחד עם הגרמנים. הפולנים היו מצביעים על כל יהודי שהגיע לשם והגרמנים ירו בהם והטביעו אותם. פתאום החלו לרוגם אותם באבנים מכל הכיוונים. אבי זירז את העגלון, ובכל זאת חטף העגלון אבן בעין ובקושי הם הגיעו הביתה לסלבקוב. טיפלנו בעגלון שהיה פצוע קשה.

ערב יום כפור. אמי הדליקה נרות, אבי התעטף בטלית והתחיל את תפילת "כל נדרי" עם קול שבור ודמעות החלו לזלוג מעיני, האדם החזק הזה נשבר. הוא עבר בנס את הגשר עם אחי. רבים מהיהודים שהגיעו לשם נורו ונזרקו לנהר. מאוחר יותר נשלפו הגופות ונקברו בבית הקברות היהודי הישן בסלבקוב.

היו עוד ניצולים שהגיעו לסלבקוב בנס. זה היה תודות למשפחת קורץ - בעלי מאפיה בסלבקוב. שתי בנות המשפחה סכנו את חייהן ונעמדו במרחק לפני הגשר, וכאשר זיהו יהודים חוזרים עצרו אותם, הזהירו והעבירו בדרך עוקפת את הגשר בשלום. כמו כן היו פונים לאסתר ויחיאל קורץ שבבקשה להלוואה כספית והם

שְׁזֵכוֹת אֲבוֹתֵם מְסִיעֵתֵם (פרקי אבות, פרק ב' משנה ב')

השלב הראשון בהקמתו של אתר ההנצחה ליהדות זגלמביה במודיעין

מאת: יצחק איזי גרינגראס

כל העתונים בארץ פרסמו מאמרים על החומר התיעודי החשוב הזה. היתה התרגשות רבה בין ניצולים מאזור זגלמביה שבפעם הראשונה ראו תמונות של סבתא, סבא, הורים, בני משפחה וגם חברי ילדות.

השלב החשוב היה לסדר תמונות אלה לפי א-ב של שמות המשפחה ולהדפיס קטלוגים עם כל הפרטים שעל גב התמונות.

לבקשת הארגון, לקחתי על עצמי את התפקיד. בעזרת כמה חברים הוצאנו מספר קטלוגים. תוך כמה חודשים, אספה הנהלת הארגון חברים רבים למפגש במועדון שלנו, שם הוצגו התמונות באופן מסודר. "מעריב" פרסם מאמר עם צילום המפגש.

בהמשך יצאה גם משלחת של ארגונונו לפגישות בירושלים בבית הנשיא יצחק נבון ובלשכת ראש הממשלה מנחם בגין. שניהם התרגשו מאד.

התחלתנו להפיץ את הקטלוגים בין הארגונים של יוצאי זגלמביה בעולם. אושרה הצעתי שנוצא העתקים לכל מי שמצא בן משפחה ונבקש תרומה.

ההכנסות מפעילות זו ייאספו בקרן מיוחדת - אותה נקדיש להנצחה.

ערב יום השואה 1982 נמסרו התמונות המקוריות בטקס רב משתתפים ומרשים בירושלים ליד ושם למשמרת עולם. השתתפו בטקס ראשי יד ושם ורבים מיוצאי זגלמביה.

במשך שנתיים נאספו תרומות עבור העתקי התמונות כ- 30,000 לירות.

חשבנו לנטוע יער לזכר קדושי זגלמביה. אחרי בירור במשרדי קק"ל הבאתי להנהלת הארגון הצעה לנטוע יער קדושים בן 10,000 עצים לזכר המשפחות שחיו בזגלמביה - עץ אחד לכל משפחה. לאחר שהרעיון התקבל

בשנת 2008 נציין 20 שנה לחנוכת האתר שהתקיימה במסגרת הכנס העולמי של יוצאי זגלמביה בשנת 1988. הרעיון נולד עם נטיעת יער קדושים ב-1984 והושלם עם הקמתו של יד זיכרון ייחודי ומרשים.

בחרתי בכותרת בקטע מתוך הפסוק: "... וכל העוסקים עם הצבור יהיו עוסקים עמהם לשם שמם שזכות אבותם מסייעתם..." מותך משנה

שכתב רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא בפרקי אבות, שכוללת דברי מוסר, דרך ארץ ומידות טובות. חז"ל מפרשים קטע זה - כל מי שמתנדב לעסוק בצרכי ציבור מצליח בשל זכות אבות, המסייעת לו בעבודתו.

בזכות החינוך שקיבלנו בקהילות זגלמביה, זכינו לשיתוף פעולה, לתמיכה ולתרומות מרבים מיוצאי האזור שלנו, שסייעו לנו להפוך את הרעיון למציאות.

הסיפור התחיל בשנת 1946 כאשר פולני תושב בנדין הביא קופסת קרטון ובתוכה 4714 תמונות פספורט של יהודים שחיו בגטו, לארכיב של שלזיה העילית בקטוביץ. הוא מצא אותן באחד המשרדים שעזבו הגרמנים. הן היו מונחות בארכיב שנים רבות עד שהועברו למכון ההיסטורי בוורשה.

מנהלת הארכיון היתה בשנות השבעים בקשר עם אריה בן-טוב ז"ל, וסיפרה לו על התמונות האלה. על הצד האחורי של התמונות היו פרטים, כגון: שם פרטי ומשפחה, כתובת, מקום ושנת לידה וגם מקצוע.

אריה יצא בשנת 1980 במסגרת משלחת משרד הביטחון לזכר עולמי של ניצולי אושוויץ, בוורשה. הוא השקיע מאמץ רב, כולל פניות לראשי הממשל הקומוניסטי שם, כדי לקבל את התמונות. הוא הצליח בסוף להביא אותם

ארצה.

1984 - טקס קריאת יער לזכר קדושי זגלמביה מימין: נתק צים ז"ל, מרים ליוך ז"ל ואיזי גרינגרס. Naming ceremony of the Zaglembe Park. (r) Mr. Natek Zim, Mrs. Miriam Liwer & Mr. Izi Greengrass

ויעקב גרנק - בלציה היתה אחות של אבא. רבציה נשארה אצלנו ושרה'לה, שהייתה אז בת 9 בערך, המשיכה לסבים שלה בצ'לדז'. הוריה שלחו אותה מכתב ובו כתבו שהגרמנים מתכננים את חיסול העיירה והם מקווים שאצלנו הבנות ינצלו. חודשיים מאוחר יותר חיסלו הגרמנים את הקהילה היהודית בז'ירקי וכולם נרצחו בטרבלניקה.

שרה'לה, שישבה אצל סבא וסבתא בצ'לדז' כתבה גלויות לדודה, יעקב, שהיה במחנה שבויים - הוא שירת בצבא הפולני. אני ראיתי אצלו את הגלויות, שבהן תארה בכתב סתרים את המצב האמיתי בבית. עם חיסול הגטו בצ'לדז' בשנת 1943 נותק הקשר של יעקב עם הבית. יעקב שרד את המלחמה ועלה לארץ.

באוגוסט 1943, נשלחנו אמר, פריידל, אחותי, זיסל, רבציה ואני יחד עם יהודי גטו זביירצ'יה לאושוויץ. חודשיים אחרי שהגעתי לשם נשלחתי לגטו ורשה, שם עבדנו בהריסת בני הגטו - ניקינו את הלבנים לשימוש חוזר. הורי, אחותי ורבציה, נרצחו כולם.

נשארתי לבד. *הדברים מובאים כהשלמה לכתבה שפורסמה בעלון זגלמביה מס. 18 אודות משפחת שיבק מצ'לדז'.

יצאתי יחד עם אברהם גרין לחפש שטח מתאים לטעת יער. בסופו של דבר אישרה קק"ל שטח של כ- 40 דונם ליד הישוב מבוא מודיעים, בדרך העולה לירושלים. אחרי נטיעת היער הוצב בכניסה למקום עמוד זכרון מגרניט שעליו נחרטו הפרטים הבאים: יער לזכר קדושי זגלמביה - בנדן, סוסנוביץ והסביבה.

בשנת 1984 התקיים טקס הסרת הלוט מעל עמוד הזכרון. בטקס נכחו משפחות רבות של יוצאי זגלמביה ובכללם צעירים וילדים. במשך הזמן עלתה הצעה להקים אתר הנצחה בכניסה ליער, כדי שכל מבקר יידע מה זה "זגלמביה". בשנת 1985 התחיל המבצע הגדול להקמת אתר ההנצחה ועל כך נספר בעלון הבא, כאשר נציין 20 שנה מיום חנוכתו.

בין ז'רקי למישקוב, מאת: יוסף שיבק

נולדתי וגרתי במישקוב. לאבא היה אח בז'רקי. המרחק בין מישקוב וז'רקי היה 7 ק"מ.

דודי, מאיר שיבק, התחתן עם בת-דודו צפורה, הבת של משה והינדא שיבק. מאיר וצפורה חיו בז'רקי ונולדה להם בת, שרה'לה (שרה).

בספטמבר 1939, לאחר שהגרמנים נכנסו לפולין, מצאנו את עצמנו משני עברי הגבול. מישקוב היתה בחלק שסופח לרייך הגרמני ואילו ז'רקי שכנה בחלק שהפך להיות הגנרלגוברנמן. נותקנו לגמרי מז'רקי. הגבול היה קרוב לז'רקי והיה שמור על ידי משמר הגבול הגרמני. לפעמים, הלכתי עם אבי לגבול כדי להיפגש עם בני המשפחה. זכורני שמישה שיבק הגיע אלינו מבנדן, בשנת 1940 או 1941, ובקש ממני (הייתי בן 14) ללוות אותו לגבול כדי להיפגש עם בתו צפורה ועם שאר בני המשפחה, והוא פגש את כולם.

ביוני 1942 הכריזו הגרמנים על מישקוב כיוזנריין (נקייה מיהודים). חלק מיהודי המקום נשלח לאושוויץ. אלה שלא נתפסו ע"י הגרמנים, עברו לזביירצ'יה. אמר, אחותי ואני הצלחנו להסתתר ועברנו לזביירצ'יה. את אבי, יחיאל, נתפסו והוא נשלח לאושוויץ.

אחרי חודש או חודשיים, הגיע אלינו לגטו בזביירצ'יה פולני אחד עם שתי ילדות: שרה'לה הבת של צפורה ומאיר, ורבציה בת ה-4, הבת של בלציה

מסע שורשים לזגלמביה

פולין שלא הכרנו

מאת: מנחם ליאור (ליור)

המלחמה. המופע היה מדהים וקצר תשואות רמות. בין האורחים המכובדים הייתה סטיניסלבה ספינסקה, האישה שאצלה השתמר יומנה של רותקה לסקר במשך 63 שנים והיא מסרה אותו למשמורת זמנית לידי של אדם שידלובסקי.

ב-10 בספטמבר נערך בוורשה פסטיבל התרבות היהודית על שם בשביס זינגר. הפסטיבל נמשך שישה ימים ובערב הסיום שלו נערך קונצרט של מוסיקה יהודית, בכיכר גיבובסקי שם הוקמה במה ענקית ועליה הופיעו מיטב האומנים היהודים כמו, החזנים: בן ציון מילר מניו יורק, יעקב מוצן ממונטריאול ויחזקאל קלנג מישראל. הופיעו גם מייק בורשטיין, גיורא פיידמן נגן הקלרינט ועוד אומנים ידועים מארה"ב.

בכיכר התאספו כ-אלף איש רובם פולנים אשר באו לשמוע ולראות את המופע לראות את הפולנים מתלהבים ומוחאים כפיים למוסיקה יהודית - זאת הייתה חוויה מיוחדת.

את הביטוי ההולם להלך הרוח של חלק מאוכלוסיית פולין בטאה נערה פולניה מבית ספר תיכון בבנדן אשר בתום הערב החגיגי בבנדן אמרה: "הצעדה הזו היא זכרון לאנשים לא אשמים אשר גרו בבנדן, ולא חשוב שדתם הייתה שונה. התושבים האלה למדו, עבדו וחיו בשלום עם כל תושבי העיר. חלק גדול מהם נרצח בצורה אכזרית, ואחרים גורשו מהעיר. רובם הושמדו בבירקנאו, ביניהם הרבה בני גילינו. זאת עלינו לזכור".

בספטמבר 2006 נסעתי עם אשתי לפולין. להפתעתי הייתי עד לאירועים שנערכו הן בבנדן והן בוורשה הקשורים בחיי היהודים.

בבנדן התקיימו "ימי תרבות יהודית" (זו השנה הרביעית ברציפות). השנה היה חידוש - "צעדת הזיכרון" שעברה לאורך רחובות העיר.

הצעדה נערכה ב-7 בספטמבר כאשר נקודת המוצא היא מצבת הזיכרון של בית הכנסת שנשרף. בין המשתתפים צעירים, תלמידי בתי הספר ומבוגרים ביניהם, ראש העיר רדוסלב באראן, מנהל מחלקת החינוך של העיר, אדם שידלובסקי ומירסלב סטיניסקי חבר מועצת העיר. בין האורחים מישראל היו פרופ' יאיר אהרוני מתל אביב. כמאה ותמישים איש הגיעו כדי להשתתף בצעדה זו.

הצעדה עברה לאורך רחובות העיר. ליד בית הקברות הישן, גימנסיה פירסטנברג, בית היתומים, מקום ממנו נשלחו תושבי העיר בזמן המלחמה למחנות עבודה ולמחנות השמדה, עד למצבת הזיכרון לזכר גיבורי מרד גטו בנדן. הצועדים נשאו דגלי ישראל ופולין.

משני צידי השביל המוביל למצבת הזיכרון הדליקו צעירים הרבה נרות נשמה. שידלובסקי מיוזמי הצעדה וראש העיר באראן נשאו דברים. אני ספרתי לנוכחים על גבורת הלוחמים היהודים בבונקר.

בסיומו של היום נערך ערב חגיגי באולם תיאטרון ילדי זגלמביה בהשתתפות להקה מקרקוב אשר הציגה תמונות מחי היהודים מלפני

בנדן של סבא

מאת: ענבר אורן

עמדתי שם, בידי ספר פתוח ובתוכו תמונה, תמונת הבית שלו. ראיתי את הפתחים העגולים בעליית הגג, שם גר סבא... התרגשתי עד דמעות.

במסגרת ההכנות למסע לפולין בקשו מאתנו להביא משהו שקשור לבני המשפחה. אני הבאתי ספר, את ספרו של סבא שלי, אבא של אמא, "ובחלומי אני שומע את קולה של אמא". סבא אריה בן-טוב החל בכתבתו אך לא זכה לסיימו. המשפחה השלימה את הספר לאחר מותו.

אלכס בק, המדריך שהתלווה אלינו לפולין התרשם מסיפורו של סבא והחליט לסטות קצת מן המסלול שנקבע לסיור ולכלול בו את בנדן, העיר בה נולד אריה לבית הסנברג, סבא שלי.

במהלך הנסיעה באוטובוס לבנדן, צפיתי יחד עם חברי לקבוצה בסרט על החיים בבנדן אותו ערך סבא אריה. בסרט רואים אותו מבקר במקומות שונים בבנדן ומספר על החיים שלפני המלחמה. בסרט ניתן לראותו משוחח בגימנסיה פירסטנברג, בה למד, עם בני נוער בגילנו ומתלוצץ עימם. אלכס אמר שהסרט מקרב אותנו למשהו יותר מוחשי, משהו שמעבר לסיפור על היהודים שחיו בבנדן, שכן אנו שומעים את סיפורו של סבא של ענבר ואנחנו מסיירים ברחובות עירו, בבנדן.

כשהאוטובוס עצר בבנדן, לקח אותי אלכס לראות את הבית של סבא. הרגשתי שיש משמעות נוספת לביקור שלי בפולין.

אחר כך הצטרפנו לשאר חברי המשלחת בביקור בבית הכנסת מזרחי.

בקר בבנדן - בית המדרש מזרחי Visiting Bendin- The Mizrahi Beit-Ha'Midrash

בירקנאו – ענבר אורן, נכדתו של אריה בן-טוב ז"ל ליד שרידי הצריף.
Birkenau – Inbar Oren, granddaughter of Arieh Ben-Tov

בבנדן על מקום תפילה שהיה בבית וינר, סקרנותו התעוררה והוא החל לחפש את בית הכנסת. מספר אדם:

"מרתפי הבנין היו סגורים. יום אחד איתרנו אישה שהייתה בעלת אחד המרתפים והיא פתחה לנו את הדלתות. לאור נורת חשמל קטנה התגלו לי אותיות עבריות וצירי חיות. הסתבר לי שאלה סמלי שבטי ישראל. איתרתי עוד בעלת מרתף סמוך ושם התגלו לי שני עמודים יפייים בצבעים וכתובת "ירושלים". בהמשך נמצאו אריחים אשר העידו על המצאות מקווה במקום. המקום ששימש כמחסן לאחסון פחם נשמר, מכיוון שבעלה של אחת הנשים הזהיר אותה לבל יפגעו הצירים. זהו מקום קדוש, אמר, ומי שיפגע בו יענש ע"י אלוהים."

הגילוי עורר הד גדול בסביבה ועיריית בנדן פינתה את הנשים מהמרתפים ושמרה על שלמות האתר. וכך אחרי 60 שנה התגלתה פנינה יהודית המספרת על חיי היהדות במקום.

מקום זה היה שייך לצעירי תנועת המזרחי. הייתה זאת תנועה של הציונות הדתית ובית המדרש היווה מקום תפילה ומקום בו נפגשו הצעירים לשיחות ודיונים.

היום משמש בית המדרש מזרחי מקור משיכה לרבים מתושבי הסביבה, אשר באים להכיר את הדת היהודית, אורחותיה ומנהגיה.

בחוף שמש, מאת: ליטל יוזב

שירה של ליטל "בחוף שמש" זכה במקום הראשון בתחרות: "ניצוצות השירה" לשנת תשס"ז. התחרות נערכת בין תלמידי תיכון בעיר מודיעין. ליטל כתבה את השיר בעקבות מסע לפולין.

חבר השופטים ציין את התרשמותו מהשיר ואמר: "זו שירה מתייסרת המחפשת את הזיכרון ומנסה לקשור בין העולם לבין השיר. ליטל החלה לכתוב לפני כחמש שנים, בהיותה בת 13. "המורה שלי דרבנה אותי לשלוח שיר לתחרות – לפני זה לא הראיתי את השירים שלי לאף אחד", היא אומרת ומוסיפה שהופתעה מזכייתה.

ליטל היא נכדתם של יוצאי זגלמביה: צבי לנדאו, יליד בנדן, וברוניה לנדאו לבית בראט, ילידת קרומלוב.

אדם שידלובסקי, מראשי ארגון יונה בבנדן, פתח לנו את דלת בית המדרש אשר נישמר כפי שהיה, מאז המלחמה לא נגעו בו ולא שינו אותו. המקום פשוט מרהיב ביופיו.

אדם ראה את תמונת סבא על עטיפת הספר וסיפר שהוא זוכר אותו מביקוריו בבנדן.

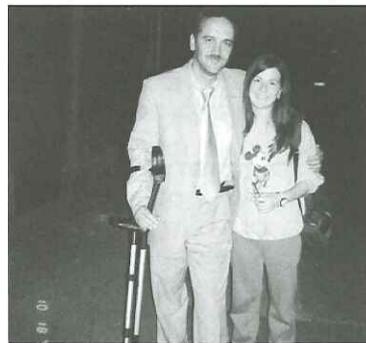
כשהגענו לאושוויץ - בירקנאו ביקשתי לחפש את הצריף של סבא. ידעתי את מספרו - סבא כתב על כך בספרו. הלכתי לחפש את צריף מס. 16. מצאתי את שרידיו והדלקתי נר זיכרון.

בית מדרש מזרחי בבנדן

לפני מספר שנים נתגלה בבנדן מקום תפילה, ספק בית כנסת ספק בית מדרש במרתפי מבנה ברחוב פוטוצקיגו מס. 3. המקום שימש עד לפני תקופה לא ארוכה כמחסן ובו אוכסנו תפוחי אדמה ופחם.

מבנה זה שהיה הבית הגדול ביותר בבנדן והשתרע לאורך כמעט כל רחוב פוטוצקיגו הכיל: בית מדרש, ביה"ס מזרחי של השומר הדתי, את המקווה הכי גדול בבנדן, אולם קולנוע, מסעדה ובתי מגורים. הבעלים של המבנה היה יהודי עשיר בשם יחיאל וינר.

המבנה התגלה ע"י אדם שידלובסקי, מראשי ארגון "יונה", ארגון העוסק בשמור התרבות היהודית בבנדן. אדם שמע מכמה ניצולים שהגיעו לבקר

בקור בבנדן – ענבר אורן ואדם שידלובסקי
Visiting Bendin- Inbar Oren & Adam Szydlowsky

בחוף שמש זורחת
כאילו יום יפה מתחיל
כשמתחתי שוקע
צל אלפי קבורים
המיטות השבורות
השריטות בקיר
ערימות האפר
כיצד הם נכללים בשיר?
כי לשמוע אינו אומר לראות
ולגעת אינו אומר להבין
לראות אינו אומר לדעת
לזכור אינו אומר להפנים
זעקת האימה נשמעת מתוך האדמה
טיפות גשם עבות- השמיים בוכים
שלכת מכסה את העננים-

לא לשכוח
לא לשכוח לעולם
לספר
ולצעוק בראש מורם
אני כאן
ואני אשאר
בדמכם חתמתם חירותנו
ומהו תפקידי
אם לא לשמר גאווותכם?
לזכור ולא לשכוח
לעולם
את שחוויתם על בשרכם
כדי שאוכל אני
לחיות כאן...
את שראו העצים, לספר מנסים.

בתי הקברות היהודיים בבנדן

מאת: ג'ף צימבלר

הצאר הרוסי וכך יותר ממאה יהודים מתו בפרק זמן קצר של מספר שבועות. בית הקברות הקטן שברחוב זאוואלה היה כבר מלא עד אפס מקום וראשי הקהילה היהודית נאלצו להקים במהירות בית קברות חדש. בסכום של 300 גילדר ותשלום שנתי של 20 גילדר, רכשה הקהילה היהודית שטח אדמה על גבעה למרגלות המבצר מהמאה ה-14 אותו בנה המלך קאזימיר הגדול. בית קברות זה שברחוב "פודזמצייה" (בפולנית - למרגלות המבצר), שימש את קהילות זגלמביה עד לסוף המחצית השנייה של המאה ה-19. מצבות רבות בבית קברות זה מעוטרת בסמל הנשר הפולני, אות כבוד על כך כי בשנים 1831 ו-1863 - לחמו גברים יהודיים לצד לוחמים פולניים בשתי מרידות הנפל כנגד שלטונו של הצאר הרוסי. כיום ניתן למצוא כמה מאות מצבות בבית קברות זה. מאות מצבות נוספות כוסו ערמות עפר בעת שהנאצים חפרו מנהרה בגבעה. עיריית בנדן, הנהלת הקהילה היהודית בקטוביץ וארגון יוצאי זגלמביה פועלים לשיפוץ וניקוי המצבות הישנות. השנה, הוקם שער ברזל חדש בכניסה לבית קברות זה. לצערנו, פורעי חוק חסרי תרבות פרקו לאחרונה חלקים ממנו.

במחצית השנייה של המאה ה-19 הוקם בית קברות שלישי בעיר בנדן ברחוב שלצקה. בית קברות זה שימש את קהילות יהודי בנדן וצילדז עד לתקופת מלחמת העולם הראשונה. משנת 1943 עשתה חברת אבן סיד ומחצבת "אלטס" שימוש נלוו במצבות. חילולן של מצבות מי שנפטרו בין השנים 1916 ו-1943 המשיך גם לאחר הכיבוש הנאצי. לאחר התערבות ראשי הקהילה היהודית בבית-ב-23 במרס 1945 אסרה הנהלת המחוז את הריסת בית הקברות. איסור זה קיבל תוקף בהחלטת מועצת המחוז מיום 2 באוגוסט 1945. החברה הגישה ערעור על החלטה בפני "המשרד המשלתי לביטחון הצבור" וה"וועדה המרכזית של היהודים בפולין".

היהודים חיו בבנדן החל מהמאה ה-13. במאה ה-15 נבנה בית הכנסת הראשון בעיר וכן הוקם בית הקברות הראשון במרכז העיר, ברחוב "זאוואלה". בית קברות זה שימש את יהודי בנדן וכן רבות מהקהילות היהודיות שבחבל זגלמביה עד שנת 1831.

הכנסייה הטילה מיסי קבורה על כל יהודי שנפטר ונקבר בבית הקברות מס זה היה בתוקף בבנדן החל משנת 1588. בשנת 1687 אירעה תקרית שבה הואשמה קהילת יהודי בנדן כי אפשרה ליהודי הישוב בויטן (ביטום) לקבור את מותיהם בבית הקברות שברחוב זאוואלה ללא תשלום מיסי הקבורה. כומר העיר בנדן, יאן קטולצקי, הגיש תביעה כנגד הקהילה היהודית בגין מעילה. הכומר נעזר באשה יהודיה שהעידה על התרחשותו של "פשע" זה. המשפט ארך כ-8 שנים ואת פסק הדין נתן בישוף העיר קראקוב. פסק דין זה קבע כי הקהילה היהודית של בנדן שיתפה פעולה עם הקהילה של בויטן לשם מעילה בכספי הכנסייה ולכן על קהילת יהודי בנדן לשלם את מיסי הקבורה שלא שולמו.

בראשית המאה ה-20 היה בית הקברות שברחוב זאוואלה מוזנח ונזקק לשיפוץ בדחיפות.

מועצת העיר בנדן מצאה כי מראה בית הקברות צורם את העין ואינו תואם עוד את חזות העיר. ראש העיר נפגש עם ראשי הקהילה למצוא פתרון לבעיה. העתונות האנטישמית קראה להריסתו המוחלטת של בית הקברות. למרות זאת הוא שרד עד לפרוץ מלחמת העולם השנייה. הנאצים הרסו אותו לחלוטין ולא הותירו לו זכר. כיום המקום משמש כגן ציבורי קטן ואלמוני במרכז העיר.

בקיץ 1831 תקפה מגיפת חולירע את העיר בנדן ויהודים רבים מתו במגפה. בנוסף לכך יהודים רבים נפלו בקרב בעת המרד הפולני נגד שלטון

בית הקברות הרביעי והאחרון הוקם על ידי הקהילות היהודיות של צ'לדז' ובנדז' בתחום העיר צ'לדז'.

מאמר מתוך ספרו של צ'מבלר "בית הקברות היהודי בצ'לדז'" שיצא בקרוב לאור קיימות תוכניות להוציא לאור ספר על בית קברות היסטורי זה בחסות ובמימון מוזיאון זגלמביה המקומי בבנדז'.

Jaworski, Wojciech, "Jewish Religious Communities in Upper Silesia 1945-1970," in Marcin Wodziński and Janusz Spyra, Jews in Silesia. (Cracow: Księgarnia Akademicka, 2001), p. 259. (ההערה הנ"ל מפרטת את 2 הפרסומים עליהם מסתמך מחבר המאמר)

המוסד האחרון קבע כי ניתן לחצוב ממשאבי השיש שמתחת לבית הקברות וכי ניתן להפיק אבן סיד לאחר העברת הניטמנים והמצבות למקום אחר. ייצור והפקה בדרך זו, הגורמים הרס מצבות, נתמך גם על ידי "איגוד פועלי תעשיית הבניין שבמחלקה המסחרית של בנדז'". בהחלטה מחודש דצמבר 1945. קרוב לוודאי כי הפקת אבן הסיד לא הופסקה עד לחודש יולי 1946 למרות שצו-איסור-ההפקה אושר על ידי "המשרד המשלתי לביטחון הצבור" בחודש מאי של אותה שנה. הצו ניתן לאחר התערבותם של "המועצה הדתית העליונה של יהודי פולין" ושל נציגי איגודים דתיים יהודיים". בשנות החמישים הולאם בית הקברות שברחוב שלצקה על ידי ממשלת פולין. בראשית שנות ה-60, נהרס לחלוטין, כוסה בשכבות בטון וכיום הוא משמש כמקום חניה ואיסוף אוטובוסים. אין במקום שום שלט המציין שבמקום היה בית קברות יהודי עתיק.

לזכרם

סטפאן בא להציל את שושנה סיפורו של סטפאן ראצ'ינסקי - חסיד אומות העולם

ראצ'ינסקי את חייהם יומם ולילה. החוקים הנאציים קבעו כי המאכסן פליט יהודי משלם יחד עם המאכסן בחייו. המאכסן פליט יהודי לא רק שהיה צפוי לעונש מוות, אלא גם ביתו והבתים הסמוכים היו צפויים להרס מוחלט".

יום אחד הופיעה אישה יהודיה ובזרועותיה ילד. ללא מילים השאירה את הילד על מפתן בית משפחת ראצ'ינסקי ונעלמה כלעומת שבאה. אימו של סטפאן טיפלה בילד תקופת מה עד שאם הילד באה לבקשו ממנה. אביו של סטפאן אף ישב בבית-הכלא, אבל שוחרר כאשר שובו לא הצליחו להוכיח את ההאשמות בדבר עזרה ליהודים.

בסוף 1942 הכיר סטפאן את שושנה (אז סוזנה), נערה יהודיה, בתו של מורה לעברית, שהסתתרה אצל ראש הכפר איוואניץ, שם עבדה כעוזרת בית ומשק. הודות לסטפאן, הגיעה אל פולני שהתגורר בכפר סמוך. לקראת סוף 1943 שרפו פרטיזנים ליטאים את ביתו של הפולני וסטפאן בא להציל את שושנה ולקח אותה על אופניים אל דודתו בכפר פאדולצה שם שהתה עד ליוני 1944. כאן נטפלו אליה פרטיזנים פולניים (מקבוצת "זאב הברזל") ורצו לעשות בה שפטים לאחר שחשדו בה שהיא יהודיה. שוב הופיע סטפאן, ובעזרת כומר מקומי שבא ונשבע ש"זוזיה" אינה יהודיה, הניחו לה. כתוצאה מהטראומה, שעברה עליה בעת מאורע זה, היא הייתה שבוע ימים ללא הכרה וסטפאן טיפל בה במסירות עד לשחרור האזור על ידי הרוסים ב-22 ביוני 1944. בין סטפאן ושושנה נרקמו קשרי אהבה והם נישאו מיד לאחר השחרור וב-1960 עלו ארצה, וכאן נפגשו שוב עם מקצת מן הניצולים. לזוג שני ילדים.

סטפאן ושושנה ראצ'ינסקי - Stephan & Shoshanna Racynski

סטפאן ראצ'ינסקי התגורר יחד עם משפחתו בכפר וגלינה, סמוך לנימצ'ין, בנפת וילנה, שם היה להם משק חקלאי. מגע הדוק עם יהודי הסביבה לא היה להם - אם כי בנסיעותיהם לעיר נימצ'ין, למחלבה, למספרה, לכנסיה או לבידור, נתקל סטפאן הצעיר ביהודים וכך נוצר קשר כלשהו עוד לפני המלחמה.

ב-20.9.1941 ערב ראש השנה, לאחר פלישת הגרמנים לרוסיה, היה סטפאן ראצ'ינסקי עד לרצח המוני של יהודי נימצ'ין. ימים אחדים לאחר המאורע האיום החלו צצים פה ושם שרידי הטבח, יהודים שהכירו את אביו, וביקשו עזרה. תחילה הסתובבו על-יד המשק, לאחר מכן העזו והתדפקו על הדלת ובקשו מזון. מספר המציל: "אני, או אחיותי, או אחי, היינו מביאים להם אוכל, מפני שהם עצמם לא ביקשו, התביישו, כנראה, משום שלא היה להם במה לשלם. ובכן, נאלצנו בעצמנו להביא להם את המזון." תיאור זה מוצא חיזוק בדברי הניצולים: "לאחר המאורעות המלווים בשפיכת-דם אכזרית שהיו בנימצ'ין, ברחנו... הסתתרנו בבורות, עברנו שדות ויערות... והגענו למקום מבטחים ארעי אצל משפחת ראצ'ינסקי". בשל עזרתם ליהודים, פליטי החרב, זכה ביתם של המצילים לכינוי "בית אברהם אבינו". השכנים הנוצרים קראו לבית: "הגטו היהודי". במשך שלוש שנים קיבלו פליטים יהודים מזון ועזרה אחרת ממשפחה זו. "אין מילים בפינו כיצד להודות להם עבור כל שעשו למעננו", מציינים הניצולים. "אין גם לשכוח כי במעשיהם סיכנו בני משפחת

Romana and Chuck,
Zaglembie world organization Board and members express
Our Sincere Condolences on the Passing Away of your
Beloved Father
Sygmund Strochlitz, Born in Będzin

May he rest in peace!
Sharing your deepest grief, Abraham Green – Chairman

ארגון יוצאי זגלמביה
אבל על מותו של
קלמן שטייר, יליד סוסנוביץ
תנחומים למשפחה. מי ייתן ולא תדעו עוד צער

Zaglembie world organization Board and members express
Our Sincere Condolences on the Passing Away of
Kalman Shteyer, Born in Sosnowiec
Sharing the family deepest grief

ארגון יוצאי זגלמביה
אבל על מותה של חברת הארגון

בלה שטרן לבית לונדנר, ילידת בנדז'ן

תנחומים למשפחה
מי יתן ולא תדעו עוד צער

ארגון יוצאי זגלמביה
אבל על מותה של ידית זגלמביה

שושנה ראצ'ינסקי
אלמנתו של חסיד אומות העולם סטפאן ראצ'ינסקי

ומשתתף בצערם הכבד של בני משפחתה

שושנה ראצ'ינסקי פעלה רבות למען חסידי אומות עולם שחיו בישראל. היא הייתה ממקימי עמותת חסידי אומות העולם בארץ ודוברת העמותה. העמותה עשתה רבות למען רווחת החסידים וזימה פעילות שהובילה למתן קצבה ממשלתית לאותם חסידי אומות העולם שבחרו לחיות ביננו. שושנה הייתה מתרגמת מוכשרת ותרגמה שירה ופרוזה מעברית לפולנית ומפולנית לעברית. יהי זכרה ברוך.

ארגון יוצאי זגלמביה
אבל על מותו של חבר הארגון

גוטפריד ברוך בן אברהם, יליד בנדז'ן

תנחומים למשפחה
מי ייתן ולא תדעו עוד צער

אברהם תלמי : 1911 – 2006

מקים האימפריה המוסיקלית בקיבוץ מרחביה

עתון הארץ 10 בינואר 2007

אברהם תלמי נולד בעיר סוסנוביץ שבפולין כאברהם בוז'יקובסקי וכל חייו הוא כונה בוז'יק. מנעוריו פיתח אהבה גדולה לציור ואף החל ללמוד באקדמיה לאמנות בוורשה. ב-1936, אחרי שירות בצבא הפולני, עלה לארץ במסגרת הכשרת "השומר הצעיר" עם אשתו שרה לבית גוסלבסקי, כשהשניים מתירים מאחור את משפחותיהם, שכמעט כולן נרצחו בשואה. השניים הצטרפו לקיבוץ מרחביה ובוז'יק עבד בנגריה (שם נקטעה אחת מאצבעותיו) ובכריכת ספרים, אך נפשו יצאה אל הציור. אלא שהקיבוץ היה זקוק למורה למוסיקה, ובוז'יק החל ללמד את עצמו גיטרה ובבלייקה. את החור השלישי בחלילית סתם עם הזרת, במקום הקמיצה שאיבד בנגריה.

הוא לימד מוסיקה במוסד החינוכי של הקיבוץ, הקים מקהלות ותזמורות וניצח עליהן, כתב עיבודים ויזם הפקות מוסיקליות מסובכות. אורה שרון, אחת מתלמידותיו, שלימים היתה כנרת ראשונה של התזמורת הקמרית הישראלית ושל תזמורת הבי.בי.סי, אומרת כי בזכותו "כולם קראו תווים, ומי שלא שר לא היה אָיין". תלמידה אחרת, אוכמא שפרן, מספרת כי כשהופיע הטרוניסטור הוא ראה בכך תחרות והחליט להפסיק.

ילדיו ספגו ממנו את האהבה למוסיקה: חדוה היא מורה לגיטרה, משה ניגן בקלרינט, ויואב, שחיבר את מרש צה"ל בהיותו חייל, הוא מנצח מבוקש בעולם.

כשפרש מהוראת המוסיקה התמסר לציור. בסרט שהכינה סנאית איילון לכבוד יום הולדתו ה-95, אמר כי עבורו הציור והמוסיקה משתלבים בסימפוזיה של צבעים, וכי בחיפושיו "אחר האמת, אחר האור הפנימי", עבר מהציור הפיגורטיבי למופשט. לא כולם בקיבוץ אהבו זאת. הוותיקים התנגעו לציורים של פעם, "כשעוד אפשר היה להבין מה בוז'יק מצייר".

אבל בעיקר הוא זכור ונערץ בזכות האימפריה המוסיקלית שהקים במרחביה. תלמידו, אלוף (מיל') רן גורן, יליד מרחביה ולשעבר ראש אכ"א, אומר כי כל פעם שהוא יושב בקונצרט ומהמהם למשמע מוסיקה מוכרת, הוא נזכר בחיבה ובהכרת תודה במורו אברהם תלמי.

אברהם שיבק : 1919 - 2006

ב-31 בדצמבר, י' בטבת, יום הקדיש הכללי, הלכת לעולמך. אנחנו בכינו והשמים בכו אתנו. אנו מתגעגעים אליך ואתה חסר לנו מאוד, אולם מקווים שאי שם נשמתך צופה בנו ומרגישה ויודעת כמה אנו אוהבים אותך וחושבים עליך. על המצבה שלך כתבנו את הדברים הבאים:

"לזכר בני משפחתו שנספו בשואה"

גם אתה, כמו מרבית יהודי פולין בדורך, איבדת את משפחתך בגיל צעיר ומעולם לא זכית להניח את עצמותיהם בקבר ולהתאבל עליהם. כמה סמלי שהלכת לעולמך ביום הקדיש הכללי לאותם אנשים שיום קבורתם לא נודע.

היית "אמן, אומן ואדם". אמן, כי היית מוסיקאי נפלא, נגן וזמר בעל קול טנור לירי, שהרטיט ושימח רבים. אומן, כי בעבודתך כמנהל עבודה בבסיס חיל אוויר גדול ציירת שלטים וניהלת צוות עובדים גדול, ועל כך קיבלת הערכה, הוקרה, תעודות הצטיינות וצליישים רבים מכל המפקדים. ואדם, כי היית "מענטש", אדם טוב ואציל נפש, לא רבת עם איש ואהבת את כולם. ביחד עם אימא עזרת לנוזקים ובודדים וביתכם היה פתוח לכל אדם. הענקת הרבה כבוד לזולת.

תמיד אמרת - "גאוות חיי היא שהקמנו משפחה לתפארת" - אימא, הבנות, החתנים, הנכדים, הנינים ויתר בני המשפחה היו חשובים לך והיו שמחת חייך.

נכדיך אומרים שהיית סבא קטן גדול, עם לב ענק שהיה בו מקום לכולם. הם נזכרים בחיך בבדיחות שסיפרת להם ובחידודי הלשון ובחרוזים שהצחיקו אותם. היה לך חוש הומור נפלא.

לנצח תישאר חרוט בלבנו. נוח בשלום על משכבך.

מבלה, רחלה, ציפי, נאוה, החתנים, הנכדים והנינים

ארגון יוצאי זגלמביה

אבל על מותו של

השופט משה בייסקי

יליד פולין, ניצול שואה שעלה לארץ בגיל 24.

ב-1979 מונה לכהונת שופט בבית המשפט העליון, תפקיד בו כיהן 12 שנה

פעל רבות למען הנצחת השואה. היה חבר בוועדת חסידי אומות העולם ביד ושם ושימש כיו"ר "משואה" שנים רבות.

תנחומים למשפחה

מי ייתן ולא תדעו עוד צער

דב בן-אליעזר

אבא, דב בן-אליעזר, היה בנם הבכור של אליעזר ודבורה מגרקביץ מבנדין. הוא שינה את שמו לבן-אליעזר כדי להנציח את שם אביו.

הציונות וחזון המדינה זרמו בעורקיו מגיל צעיר. פסגת חלומותיו היתה לעלות לארץ ישראל וללמוד בטכניון בחיפה.

הוא סיים את הגימנסיה ע"ש פירסטנברג ("יבנה") בבנדין ואת לימודי המתמטיקה - בהצטיינות. כך התקבל ללימודי הנדסה בטכניון בחיפה וקבל את הסרטיפיקט שאפשר לו להיכנס בשערי המדינה המנדטורית, בנובמבר 1935 והוא בן 22 שנים. בדיעבד, הציל בכך את חייו.

כשהגיע לארץ ישראל, חשב שלא זו העת ללמוד כי אם לבנות את הארץ, הוא פנה לעבודה בפרדסים, בסלילת כבישים, בהתנדבות ל"ההגנה", ול"מכבי אש".

כל אותה עת, התכתב עם משפחתו באופן שוטף. הוא ידע על המצב ההולך ומדרדר של יהודי פולין בכלל ושל יהודי בנדין, בפרט. ההורים כתבו לו על מצוקותיהם - מצוקות פרנסה ואנטישמיות מתגברת. מדי פעם, היה שולח להוריו לירות אחדות, ככל שהיה בידו.

לקראת סוף 1939 הצליח אחיו שמעון (שימעק) מגרקביץ לעלות לארץ בעליה בלתי גאולית ולהקים משפחה.

שאר בני המשפחה - ההורים אליעזר ודבורה, האחים - צבי (הירש), ויהודה שלמה (שלמק) והאחות אנגילקה, נלקחו לגטו בנדין ומשם לאושוויץ בשנת 1943.

האח שמוליק, נפטר ממחלה קשה, קודם לכן.

לקראת יום הולדתו ה-90 של אבא, החלטנו שלושת ילדיו לתרגם את המכתבים הרבים שקבל מבני משפחתו בפולין לעברית. המכתבים נכתבו ביידיש, פרט למכתבים מהאחות אנגיה, שכתבה בפולנית.

אחי אמציה הקים אתר אינטרנט שמכיל את כל המכתבים המתורגמים ע"י אבא וכן סיפורים מילדותו של אבא, שליקטה מפיו אחותי אסתרקה לב.

כתובת האתר - www.esc2.com/dov

אבא נולד ב"ד בתמוז 1913 ונפטר ב"ד בתמוז, השנה והוא בן 93 שנים.

רותי קרימולובסקי

ארגון יוצאי זגלמביה
משתתף באבלו הכבד של חברנו **אברהם חבה**
על מות
אחיו, יליד זבירצ'ה
תנחומים למשפחה
מי ייתן ולא תדעו עוד צער

ארגון יוצאי זגלמביה
אבל על מותו של חבר הארגון
ברנקביץ ברוך בן יהודה, יליד סוסנוביץ
תנחומים למשפחה
מי ייתן ולא תדעו עוד צער

ארגון יוצאי זגלמביה
אבל על מותו של חבר הארגון
אברהם שפיר, יליד בנדין
תנחומים למשפחה
מי ייתן ולא תדעו עוד צער

ארגון יוצאי זגלמביה
אבל על מותו של חבר הארגון
עו"ד **שמואל ברמה**, יליד בנדין
אשר הלך לעולמו בשיבה טובה
תנחומים למשפחות ברמה וצולמן
מי ייתן ולא תדעו עוד צער

ארגון יוצאי זגלמביה
משתתף באבלו הכבד של חברנו **שמעון ישיביץ**
על מות
אחיו
תנחומים למשפחה
מי ייתן ולא תדעו עוד צער

ארגון יוצאי זגלמביה
אבל על מותו של חבר הארגון
סטופניצקי שמואל בן יהושע-השל, יליד בנדין
תנחומים למשפחה
מי ייתן ולא תדעו עוד צער

הזכות לפסוע ברחובותיה של בנדן

לכבוד דוד קליימן, שמי ארנה.

נולדתי בחדרה לאמא שנולדה בגרמניה ועלתה כנערה עם משפחתה לארץ ב-1933, ולאבא שנוולד בבנדן ובגיל 5 עבר למייכוב ועלה לארץ לבדו כחלוץ ב-1934.

על פולין סרב אבא לדבר. תמיד אמר: "אני נולדתי בגיל 20 בארץ ישראל" ועשה ימים כלילות כדי לבנות ולהיבנות בה.

קבלתי כמובן מאליו את המשפחה המורחבת עמה שמר אבי על קשרים חמים והדוקים ולא הייתי מודעת לעובדה שהיא כה קטנה...

בבת המצווה שלי ישבו כולם ליד שולחן ארוך אחד שנפתח בסלון ביתנו. אבי נפטר ב-1982, מספר חודשים לאחר נשואי כשאני בהריון עם בני הבכור.

לאט לאט התחילה לחלחל בי התובנה, שבעצם כמעט ואין לי משפחה ומלבד אלבום קטן ובו תמונות מעטות של סבא וסבתא שלא זכיתי להכיר, דודים ובני דודים שרובם הושמדו בשואה ומעט פרוי מידע על קורותיה בפולין, אין לי כלום.

הייתכן?

נראה, שהשבר הנורא שעבר אבא לאחר שאיבד את רוב משפחתו בשואה, גרם לו לנסות לשכוח את מה שהיה בעבר, ולהתמקד בהווה ולחלום על עתיד טוב יותר.

מזה כ-15 שנים, אני חוקרת את תולדות המשפחה, אוספת כל פיסת מידע, מרכיבה חלק אל חלק על מנת להרכיב את פאזל החיים של משפחה אחת מני רבות שמוצאן מפולין.

ספרך "משואה לעשייה" פתח לי צוהר נוסף להבנת קורות משפחתי. קווים רבים משיקים בין קורות חיך לאלה של אבי.

שניכם נולדתם באותה העיר, באותו עשור, ואפילו גרתם תקופה מסוימת באותו הרחוב - צילדזיקה.

ספרך נותן לי את הזכות לפסוע ברחובותיה של בנדן, להיכנס לבתיה ולהכיר את תושביה. אפילו להריח ולטעום מטעמיה בימים של לפני המלחמה ולנסות ולהבין את שעבר על הקהילה בזמן המלחמה הנוראה והשבר שעבר עליה.

תקומתך בארץ ישראל והעשייה הפורייה והמבורכת בתחום עיסוקך הייחודי, השלובים במשפחתך הנהדרת שהקמת, ראויים להערכה מיוחדת.

אני מודה לך מקרב לב ומוקירה מאוד על ששיתפת אותנו בקורות חיך. אין ספק שאיכרונותיך מהווים לנו, הדור שנוולד פה כמו גם לדורות הבאים, מקור מידע חשוב להבנת אורח החיים של הקהילה היהודית הגדולה והמפוארת בבנדן.

אני מבטיחה לך נאמנה, שאתרום את חלקי הצנוע בהנצחה ובשימור של תולדות קהילת זגלמביה בכלל ואת קורותיהם של תושביה בפרט ובכללם שלך.

ארנה ניידרמן - זכרון יעקב, 22.05.2006

בת סאמק שויצר - בנדן, פולין
נכדת אהרון שויצר - בנדן, פולין
נינת משה-לייב שויצר - בנדן, פולין

קולנוע בבית התפוצות

- **זוהר הילדות - חוויות ילדות מהעיירה בספרות ובקולנוע**
ימי שני, אחת לשבוע, בין השעות 15:09-12:30
- **לא נרגע הזיכרון... התמודדות הקולנוע עם זיכרון השואה והעבר היהודי באירופה**
ימי שלישי, אחת לשבוע, בין השעות 15:16-19:45

אפשר להגיע גם להרצאות בודדות - לפרטים נוספים והרשמה, נא לפנות אל רבקה אדרת, רכזת ההשתלמויות
טל': 03-6405885 דוא"ל: bhaderet@post.tau.ac.il

הודעה חשובה לבני הדור השני והשלישי,

חברים יקרים,

עומדות בפנינו משימות רבות. עלינו מוטל להמשיך את הפעילות העצומה והחשובה של ארגון יוצאי זגלמביה העושה רבות להנצחת קהילות זגלמביה ושימור מורשתן. על כן, לכבודם של הורינו, סבינו ולמען הדורות הבאים, הצטרפו לפעילות בארגון כבר בתקופה הקרובה. בכדי להקל על התקשורת בינינו ולהתעדכן בפעילויות השונות הנכם מתבקשים לשלוח את כתובת הדוא"ל שלכם לרינה: בפקס. 09-9542258 או בדוא"ל: rinakahan@gmail.com
אנא הצטרפו למשפחת פעילי דור שני ושלישי!

עקב העלויות הגבוהות הכרוכות בהפקת העלוונים ומשלוחם, נבקש מכל מי שאינו מעוניין לקבל את עיתון הארגון, להודיע לנו על כך מיידית. בהודמנות זו נזכרים כי יש לשלם את דמי החבר השנתיים בסך 130 ש"ח לגזבר הארגון, מר צבי לנדאו, טל. 03-5067337.

חדשות ואירועים

יד ושם Yad Vashem

ארגון יוצאי זגלמביה

מתכבדים להזמין

לטקס מסירת יומנה של רותקה לסקר ליד ושם והוצאתו לאור של היומן בעברית ובאנגלית

ביד ושם

ביום שני י"ח בסיון תשס"ז ה-4 ביוני 2007 בשעה 16:30

דברים:

אבנר שלו, יו"ר יד ושם

אגנייסקה מגדיאק-מישבסקה, שגרירת פולין בישראל
אברהם גרין, יו"ר ארגון יוצאי זגלמביה
ד"ר זהבה שרץ, אחותה של רות לסקר
סטניסלבה ספינסקה, מחזיקת היומן

הנחייה: בני הנדל

שירה: הזמרת שולי נתן

אוטובוסים לרשות הנוסעים יוצאים:

מת"א - תחנת הרכבת ארלוזורוב, ליד מסוף אל-על, בשעה 14:45

מחיפה - עפ"י תיאום עם נציגי הנהלת הארגון בחיפה

קורס העשרה בתולדות השואה

1. 800 שנות יהודי פולין

ההרצאה תעסוק בהתהוות הקהילה היהודית בפולין, מאפייניה התרבותיים והפוליטיים, תוך שימת דגש על הגיוון, המורכבות לצד החיוניות הרבה שגילמו.

2. "מאחורי חומות" - החיים בגטאות

ההרצאה תעמוד על תהליך הגטואיזציה בשטחי הכיבוש הגרמני ותסקור את חיי היומיום בגטאות בתנאי מחסור קיצוניים ותוך מאבק הישרדות קשה מנשוא.

3. "בין הפטיש לסדן" - זילמות ההנהגה היהודית בתקופת השואה המועצות היהודיות (יודנראטים), שמונו על ידי הגרמנים, פעלו במציאות בלתי אפשרית, שאת כלליה הן לא קבעו. ראשי היודנראטים פעלו בתנאי מחסור קיצוניים תוך התמודדות עם הגזירות הגרמניות מצד אחד ועם מצוקות ותסכול הציבור היהודי מצד שני. ההרצאה תסקור דפוסי הנהגה שונים של ראשי יודנראטים ודילמות, שעמן הם נאלצו להתמודד.

4. "הפתרון הסופי"

ההרצאה תסקור את המחקרים העכשוויים בנושא תוך התמקדות בשינויים שחלו במהלך השנים בתפיסת הנושא במחקר. האם ההוראה התקבלה מלמעלה או שהייתה תוצאה של פעילות דרגי השטח? מתי נפלה ההכרעה? מה הייתה מעורבותו של היטלר בהחלטה?

5. "הזהו אדם?" - עולם המחנות הנאצי

ההרצאה תעסוק במשטר המחנות הנאצי כמנגנון טרור ובחיי האסיר במחנות תוך מאבק להישרדות ולשמירה על צלם אנוש מול תהליכי דה-הומניזציה.

6. לחזור ולחיות - שארית הפליטה ומחנות העקורים

בעבור רבים מהניצולים ימי השחרור לוו בתחושות מעורבות של שמחה, של תקווה, של בדידות ושל כאב. הייתה זו ראשיתה של התמודדות עם עולם שאבד ועם משא הזיכרונות. מהם הקשיים אתם התמודדה שארית הפליטה? מה היו שלבי "לחזור ולחיות"? ההרצאה תעסוק באירועים המרכזיים שעברו על שארית הפליטה דרך התמודדותה עם העבר ועם האובדן מחד גיסא ועם יצירת חיים חדשים מאידך גיסא.

יד ושם מציע סדרת מפגשים בנושא השואה. כל מפגש בן שעה וחצי. המפגשים יתקיימו באולם הארגון בפרישמן או בבית ווהלין בגבעתיים בשעות הערב. למעוניינים בפרטים נוספים והרשמה, נא לפנות ליונה קובו טל. 050-5674323 דוא"ל: yonakobo@netvision.net.il

לפני שהמסך יורד ...

אנו מנציחים את זיכרונותיהם של ניצולי השואה - בווידיאו. פרויקט משותף לדורות ההמשך, יד לזהב"ה, עיריית תל-אביב ויד ושם. צלם ומראיין מתנדבים גיעו לבינתכם ויצלמו אתכם מספרים את קורותיכם למען הדורות הבאים.

המעוניינים, נא לפנות לדורות ההמשך: dorot_hemshech@walla.com

הנצחות אישיות

אנו מזכירים כי במרתף ההנצחה שביד הזיכרון במודיעין נותרו עדיין מקומות להנצחה אישית של בני המשפחה שנספו בשואה. הנצחות שורה אחת חרוטה בשיש שחור עולה \$150. המבקשים להנציח את יקיריהם יפנו לאולם הארגון הפתוח מדי יום רביעי בערב וימלאו טופס עם הפרטים הדרושים.

מסע שורשים לפולין 2008

בשנה הבאה ימלאו 20 שנה לחנוכת בית הקברות המחודש בצ'לדז', לאחר השיפוץ שזים וביצע מוניק סטבסקי ב-1988, אי לכך אנו מתכננים לעלות לקברי אבות בקיץ 2008.

עם זאת, אם יש אנשים המעוניינים לצאת השנה, נא לפנות לאריאל יהלומי ולבדוק אפשרות של ארגון קבוצה לסיור גם במסגרת קבוצה משפחתית מצומצמת.

בטלפון: 054-4965594 08-9292730 08-9241482 בפקס: 08-9241482 או לפנות ליצחק טורנר במועדון בפרישמן 23 ת"א, הפתוח בימי רביעי בשבוע, בשעות אחר הצהריים, טלפון: 03-5270919.

מי מכיר? מי יודע?

אם הייתם בבית ילדים בסוסנוביץ, אחרי המלחמה, או אם אתם מכירים בתי ילדים בסוסנוביץ, אנא, צרו קשר עם חוה. תודה!
טל: 02-6414684 פקס: 02641189 דוא"ל: melchave@netvision.net.il

יחד הננו - כנס ילדים ויתומים ניצולי שואה

הכנס העולמי של ילדים ניצולי שואה יערך השנה בירושלים בין התאריכים 5 - 8 בנובמבר 2007 ע"י הפדרציה העולמית של ילדים ניצולי שואה ועמותת "יש" - ילדים ויתומים ניצולי שואה בישראל.

"יחד הננו" הנו שמו של הכנס העולמי ה-19 של ילדי שואה. זו הזדמנות חד פעמית לכל ילדי השואה מישראל ומהעולם להתכנס יחד. להיות יחד בישראל מהווה סמל להישרדות ויש בו משמעות מיוחדת לילדים ניצולי שואה.

הכנס יכלול סמינרים, סדנאות, הרצאות, וכן תכניות מיוחדות ביד ושם. לפרטים נוספים ולהרשמה ניתן לפנות לעמותת "יש".

בדואר: רח' החלוץ 5, רחובות 76251; ת.ד. 1357 רחובות 76112 באינטרנט: holocaustchildren.com בדוא"ל: yeshcohs@smile.net.il בטלפון: 08-9316971 - 08-9316972 בפקס:

דמי חבר לשנת 2007

הפעילות הרבה של הארגון מחייבת הוצאות כספיות בלתי מבוטלות. הכיסוי הכספי העיקרי בא מדמי חבר העומדים השנה על 130 ש"ח. כל תרומה נוספת תתקבל בברכה. אנו מבקשים מכל חבר שטרם שילם את דמי החבר לעשות זאת בהקדם.

את דמי החבר ניתן לשלם:

- שירות לחשבון הבנק - בנק לאומי - בת ים - סניף 861 - לזכות "ארגון יוצאי זגלמביה" מס. חשבון - 33938/34. המשלם בדרך זו מתבקש לרשום את שמו וכתובתו כדי ששכר המי ולאן לשלוח קבלה.
- באולם הארגון (רח' פרישמן 23 ת"א) הפתוח בימי ד' אה"צ.
- סלה הוברפלד - יהודה הנשיא 5, רמת-גן, 52376. טל: 03-6194390
- יצחק טורנר - אחד העם 79, תל-אביב. טל: 03-6852213
- הדסה קנטור - רמת-גן. טל: 03-6775605
- שלמה גראור - חיפה. טל: 04-8360960
- צבי לנדאו - ת.ד. 4120 בת-ים, 59395. טל: 03-5067337

חברי ארגון רבים טרם שלמו את דמי החבר למרות זאת אנו ממשיכים במאמצינו להוציא את העלון שבידיכם ולהפיץ אותו בין כל חברי הארגון, דבר שעולה כסף רב.

אנא, שלמו את דמי החבר כדי שנוכל להמשיך בפעילות החשובה של הארגון. קיומו של הארגון תלוי בכך.

לוח אירועים ומפגשים ליוצאי זגלמביה על אירועים נוספים תבוא הדעה נפרדת.

2007	
ה-16 באפריל, יום שני	עצרת יום השואה תשס"ז ביד הזכרון במודיעין
ה-4 ביוני, יום שני	טקס מסירת יומנה של רות לסקר ליד ושם
ה-5 בספטמבר, יום רביעי	הרמת כוסית לשנה החדשה תשס"ח באולם הארגון בפרישמן 23 ת"א
ה-16 באפריל, יום שני	נשף חנוכה בתל-אביב

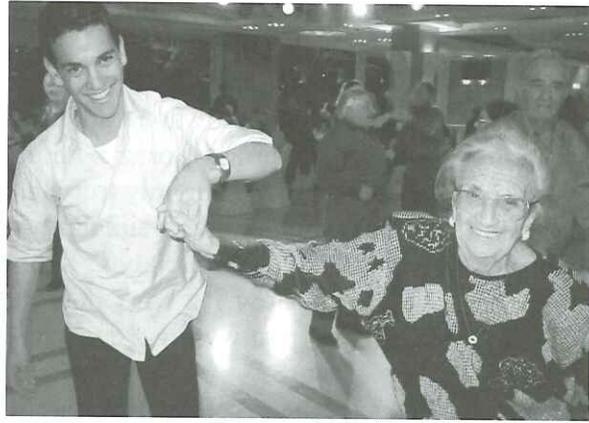
*תאריך מדויק ייקבע בהמשך. לפרטים נוספים ניתן להתקשר לאולם הארגון בימי רביעי אה"צ בטלפון - 03 5270919

2008	
ה-18 בינואר, יום שישי	נטיעות ט"ו בשבט ביד הזכרון במודיעין
ה-9 באפריל, יום רביעי	הרמת כוסית לכבוד פסח תשס"ח באולם הארגון בפרישמן 23 ת"א
ה-1 במאי, יום חמישי	עצרת יום השואה תשס"ח במלאת 20 שנה לחנוכת יד הזכרון ביד הזכרון במודיעין
ה-6 במאי, יום חמישי	601 שנה למדינת ישראל

*יכול לחול שינוי בתאריך עקב תהפוכות מזג האוויר.

מסורת נשפי חנוכה נמשכת

גם השנה חגגו יוצאי זגלמביה את חג החנוכה בנשף המסורתי שהתקיים ביום שני, כ"ז בכסלו, ה-18 בדצמבר 2006, ערב נר רביעי של חנוכה באולמי רסיטל בתל-אביב. היה זה מפגש מרגש של שלושה דורות מיוצאי זגלמביה שהגיעו מכל קצות הארץ כדי לשיר, לרקוד ולשמוח ביחד. תודה לכל מי שהיה על המלאכה. להתראות בשנה הבאה.

קרולה בליצקה ונכדה יותם שיינר על רחבת הריקודים בנשף חנוכה תשס"ז Mrs. Karola Balizka & her grandson Yotam Sheiner dancing at the Hanukkah ball 2006

נשף חנוכה תשס"ז - Hanukkah ball 2006 in Tel-Aviv 2006

נטיעות ט"ו בשבט

השנה ציינו את ט"ו בשבט באתר שלנו במודיעין כמנהגנו בשנים האחרונות, ביום שישי ה- בפברואר. באירוע השתתפו בני שלושה דורות של יוצאי זגלמביה, והשנה הצטרפו גם כמה בני הדור הרביעי של משפחת ניצני (פיבניצני, מדומברובה). יו"ר הארגון - אברהם גרין פתח את האירוע בברכות, ואחר כך נחגג יסוד ט"ו בשבט שכלל ברכות על פרי הארץ, שירים בנושא טבע ונוף והרמת כוסית. את החלק הטקסי סיימו בשירה בציבור, בהנחיית האקורדיוניסט חיים חדד.

נאוה שרת ובנה איתמר בט"ו בשבט תשס"ז ביד הזכרון Mrs. Nava Sharet & her son Itamar at Tu Be'Shvat 2007 at yad hazikaron

לסיום התקיימו נטיעות בכדי להעשיר את האתר שלנו בצמחיה. אנו מודים לאבי אסתרסון מהקרן הקיימת המתחזק עבורנו את האתר ומכין את השתילים לנטיעות ט"ו בשבט. תודה לשמעון ניצני, ליטל יוגב (נכדתו של גזבר הארגון צבי לנדאו) ושמשון ישביץ שארגנו והנחו את האירוע. להתראות בשנה הבאה.

נטיעות ט"ו בשבט ביד הזכרון תשס"ז Tu Be'Shvat 2007 at yad hazikaron in Modiin

Szoszana Raczyńska

Na początku stycznia 2007 zmarła Szoszana Raczyńska, znana osobistość w izraelskim życiu społeczno-kulturalnym. Odeszła nagle, niespodziewanie. Rano jeszcze do mnie zadzwoniła, żeby, jak zwykle, powiedzieć mi na spotkanie z kim i po co akurat się wybiera, lub kto ma zaraz do niej przyjść w tysiącu i jednej spraw jakimi się zajmowała, a następnego rana już nie żyła.

Działała głównie w dwóch dziedzinach: w pracy społecznej, oraz w pracy literackiej, jako utalentowana tłumaczka poezji i prozy z języka polskiego na hebrajski, oraz z hebrajskiego i jidisz na polski. Obie te dziedziny stanowiły treść jej życia. W ostatnich latach tak intensywnie w nich działała, tyle książek przetłumaczyła, tyle cennych inicjatyw społecznych uruchomiła, tyle miała pomysłów i z taką determinacją je realizowała, jakby chciała wygrać wyścig z czasem, zdążyć... jeszcze zdążyć.

Przyjaźniłyśmy się. Po każdej jej zakończonej pracy literackiej, czy kolejnym zwycięstwie w walce o dobro Chasidei Umot Haolam (nie tylko tych w Izraelu) starałam się ją namówić, żeby zrobiła sobie przerwę, odpoczęła, była przecież już po osiemdziesiątce i od czasu do czasu skarżyła się na dolegliwości zdrowotne. Ale gdzie tam! Natychmiast miała nowe plany i przystępowała do ich realizacji.

Taka była Szoszana Raczyńska, córka Chany i Nisana Dezentów, pary nauczycieli języka hebrajskiego w Wilnie - "Jeruzalaim deLita" w latach przed drugą wojną światową. Rodzice podzielili los większości polskich Żydów - zostali zamordowani przez niemieckiego okupanta. Szoszanę uratowała polska rodzina Raczyńskich, którzy ocalili 16 Żydów. Najstarszy syn Raczyńskich, Stefan został po wojnie mężem Szoszany i wraz z nią przybył do Izraela. Pracowali tutaj, wychowali syna i córkę.

Szoszana była przez wiele lat, do ostatniej chwili życia rzeczniczką Stowarzyszenia Sprawiedliwych Wśród Narodów, którzy żyli i żyją w Izraelu, przybyli do nas z różnych państw Europy, przeważnie ze swoimi żydowskimi współmałżonkami. Ile dróg dla nich Szoszana Raczyńska wydeptała? Ile osobistości i działaczy politycznych z najwyższych kręgów władzy przekonała o potrzebie i o znaczeniu dla żydowskiego państwa opieki nad Sprawiedliwymi? O tym trzeba by było długo opowiadać. Ale zwyciężyli: Szoszana i Stefan. W Izraelu Sprawiedliwi otoczeni są opieką ustawowo zagwarantowaną: w marcu 1986 Kneset - izraelski parlament uchwalił ustawę o pomocy dla Sprawiedliwych w Izraelu, zatwierdzony akt państwowo-prawny, jako "Chok Tagmulim l'Chasidei Umot Haolam b'Israel". Szoszana bacznie śledziła realizację tej decyzji i w razie potrzeby

interweniowała. Nie było dla niej w tej pracy przeszkody nie do pokonania. W 2002 roku opublikowałam w izraelskiej polskojęzycznej gazecie "Nowiny Kurier" obszerny wywiad z pracowitością, wytrwałością i wiernością sobie. -"Wiem - powiedziałam - że miałaś niełatwe początki, tak trudno uzyskać akceptację w środowiskach izraelskich. Szanuję i cenię wysoko twoją postawę, nie załamano się. Nie czekając na oklaski dalej uparcie przyswajałaś kilku językom utwory przez nikogo przedtem nietknięte przekładem. Być może wielcy poeci zrobiliby to lepiej. Ale nie zrobili. Ty postarałaś się by tyle utworów pisarzy hebrajskich dotarło do czytelnika polskiego i tyle polskich - do hebrajskiego. Przecież przeniesienie utworu z jednego języka do drugiego jest jak przerzucenie pomostu z jednego brzegu na drugi."

Kochała poezję. Miała przygotowanie muzyczne i z podziwu godną pasją przyswajała obu językom, hebrajskiemu oraz polskiemu dziesiątki tomików poetyckich, utwory poetów z bardzo wysokich i także ze średnich półek literatury. Przełożyła wiele tomów prozy. Jej dziełem są również

przekłady obszernych publikacji w Księgach Pamięci wydanych w Izraelu czy w Polsce. Z niedawnych osiągnięć Szoszany wymienię przekład z jidisz wybranych utworów Abrahama Karpinowicza

p.t. "Opowiadania wileńskie" o żydowskim folklorze miejskim Wilna. Tłumaczka zachowała w polskiej szacie wielki urok specyficznego języka tego wymordowanego środowiska, tak mistrzowsko utrwalonego przez autora. Książkę uczczono uroczystym wieczorem literackim, oraz licznymi, świetnymi recenzjami.

Wspaniała poetka jidisz, Rywka Basman Ben-Chaim powierzyła Raczyńskiej przekład na język polski dwóch zbiorów swych wierszy: "Dotknąć czasu", oraz "Na strunach deszczu". Ostatnio, z inicjatywy Szoszany i w jej przekładzie na hebrajski wydany został wybór wierszy polskiego poety Adama Asnyka, p.t. "L'lo gwulot" ("Bez granic").

3 stycznia 2007 roku Szoszana spoczęła obok grobu zmarłego lata temu męża, Stefana Raczyńskiego, którego pamięć, wraz z córką i synem uczcili

ufundowaniem w Ośrodku Masua stypendium na imię Sprawiedliwych Wśród Narodów, dla ucznia, który zajmie się tematyką Chasidei Umot Haolam.

Cztery lata temu, w odpowiedzi na moje pytanie o starania w sprawie miejsca pochówku Sprawiedliwych w Izraelu, Raczyńska odpowiedziała:

"O przydzielenie godnego miejsca pochowania zmarłych Sprawiedliwych

zabiegaliśmy intensywnie. Dzięki staraniom ówczesnego prezydenta miasta Tel-Aviv-Jaffo, Szlomy Lahata, oraz ówczesnego rabina Tel-Avihu, obecnie naczelnego rabina Izraela, Israela Meira Laua, została wydzielona specjalna działka dla Sprawiedliwych na cmentarzu Kiriat Szaul w Tel-Avivie. W roku bieżącym działka została poszerzona i jest odpowiednio zadbaną. Jest to Gusz nr 32. Tam też jest pochowany mój ś.p. mąż, Stefan Raczyński." I tam spoczęła Szoszana, która odeszła pozostawiając kilka ważnych przedsięwzięć literackich i społecznych w stadium przed realizacją. W tej sprawie porozumiałam się z córką i wierną

pomocnicą Szoszany w jej licznych pomysłach i planach, z panią Haną Szamir. Pamiętam bowiem jak Szoszana z entuzjazmem mnie poinformowała, że przełożyła na polski kilkanaście piosenek z repertuaru Szoszany Damari, załączyła do nich materiał nutowy, oraz odpowiednie nagrania z występów Szoszany Damari, wraz z informacją biograficzną i zainteresowała odpowiednie polskie czynniki pomysłem zorganizowania w Polsce - w wykonaniu polskich artystów - koncertu poświęconego Szoszanie Damari i kompozytorom jej piosenek. Jak mnie poinformowała Hania Szamir, koncert ma się odbyć w Polsce w roku 2008. Wiele pracy Szoszana włożyła w przekład na polski i odpowiednie opracowanie do druku wierszy i pieśni znanego i zasłużonego izraelskiego poety. Promocja w Polsce odbędzie się w roku 2008.

Książka wierszy poetki polskiej, w przekładzie na iwrit Szoszany Raczyńskiej również ukaże się w Polsce. W Izraelu ma się wkrótce ukazać książka wierszy Rut Eldar w przekładzie Szoszany Raczyńskiej na język hebrajski.

Anna Cwiakowska

Traditional Hanukkah Ball

For almost 50 years Zaglembe world organization is holding a gala evening on Hanukkah in Tel-Aviv.

On December 26, 2005, the evening of the second candle of Hanukkah, our traditional ball was celebrated at Recital Halls. It was, as always, a unique opportunity to meet Zaglembians of all generations in a festive, warm and family-like atmosphere. See you next year!

Who Knows? Who Remembers?

If you were in a children's home in Sosnowiec after the war, or if you know of any children's homes that existed in Sosnowiec, please contact me. I could be reached in Jerusalem at –

Tel: 02-6414684 Fax: 02-6411189

E-mail: melchave@netvision.net.il

Thanks! Chave

A POEM FOR MY SISTER

Written by Jenny Eisenstein Oksenhendler

You are like a brook
Flowing with fresh water
Unending
Like the Banias
In promised land
You are the good earth
Never too tired to give its goodness
To the human hand
We shared a youth in splendor
Innocence
Before sadness struck
Our souls
Before they mocked
And spat at us
The good life fell from
Our trembling hands

In the midst of despair
My love grows towards you
As your love grew towards me
Like a soft blanket
Together we marched naked
With courageous steps
Yet you've inspired me to sing
While we gaged on hunger
And shame
You helped me sing
My voice resounded, and opened
Doors into dreams of impossibilities
As we faced unrelenting tragedies
Now our walk no longer brisk
And we hide from the sun
You are a soft blanket
I will love you forever

Inauguracja Ośrodka im. K. Zetnika

W dniu 5 marca br członkowie Związku Żydów Zagłębia uczestniczyli w podniosłej uroczystości. W mieście Herzlija, niedaleko Tel-Aviv nastąpiło odsłonięcie tablicy pamiątkowej i uroczyste otwarcie nowego ogrodu publicznego nazwanego imieniem sławnego pisarza z Sosnowca, Jechiela Feinera, Di-Nura, znanego na świecie pod literackim pseudonimem: K. Zetnik. Pochodził z Sosnowca. Przed wojną zaczął pisać wiersze i prozę, publikowaną w prasie żydowskiej. Przepowiadano mu karierę literacką. Niemiecka okupacja przerwała jednak te nadzieje i młody pisarz znalazł się w obozie śmierci Auschwitz. W 1943 roku kapo obozowy wypalił mu na przedramieniu numer obozowy 135633 i oświadczył: "Teraz się urodziłeś, a ten numer jest od teraz twoim imieniem. Tym imieniem wywołają cię i załadują na ciężarówkę do krematorium." Cudem ocalony, straciwszy większość swojej rodziny, postanowił pod literackim imieniem K. Zetnika, czyli więźnia obozu koncentracyjnego poświęcić swe życie na opowiadanie świata o "planecie Auschwitz."

Niedługo po wojnie znalazł się w Izraelu. Jego książki zdobyły sławę światową i zostały przetłumaczone na 32 języki.

Zmarł w roku 2001 w wieku lat 93.

Miasto Herzlija postanowiło uczcić jego pamięć przez zbudowanie Ośrodka Kultury imienia K. Zetnika. Obecnie otwarto wielki zieleniec, ogród publiczny, w którym ma stanąć budynek Ośrodka, a w nim specjalna część poświęcona Żydom Zagłębia.

Literacka imienia K. Zetnika dla pisarzy piszących o Zagładzie. Pierwszym pisarzem nie-Żydem, który otrzymał Nagrodę im. K. Zetnika był wybitny polski poeta, niedawno zmarły w Warszawie Jerzy Ficowski, którego reprezentowała w Jerozolimie małżonka, pani Elżbieta Ficowska. W odczytanym na uroczystości liście od Jerzego Ficowskiego poeta napisał m.in. o utworach z jego sławnego zbioru p.t "Odczytanie popiołów" (cytuję z tekstu hebr. przekładu): "Nie wiem czym są te moje wiersze: napisem na macewach? Izkor? Modlitwą Kadisz? Polskimi Trenami? Ale to wiem, że zrodziły się z bólu, gniewu i miłości i to, że w ciągu wielu lat, w trudzie i pokorze wydobywałem z siebie tamte słowa, czując, że nie potrafię wypowiedzieć tego, co chciałbym, że tego, co pragnę powiedzieć, wyrazić się nie da; dławim w gardle, pozostaje w milczeniu."

Nagroda K. Zetnika dla Ficowskiego niemal zbiegła się z dwujęzycznym - polskim i hebrajskim biblic filskim wydaniem w 1986 r. w Izraelu "Odczytania popiołów", z rysunkami Marca Chagalla, wykonanymi specjalnie do wierszy Jerzego Ficowskiego.

Tłumacz na hebrajski, Shalom Lindenbaum, poświęcił swą pracę dwom Polkom - ś.p. Rozalii Kalabiskiej i Dorocie Kuc, które 23.I. 1945 ocaliły uciekinierów z oświęcimskiego pochodu śmierci.

Anna Cwiakowska

Do Prezydentów i i Burmistrzów Miast Zagłębia

W ślad za indywidualnymi listami po wyborach municypalnych w Polsce, pragniemy na łamach naszej Gazety Zagłębiowskiej przekazać Szanownym Ojcom Miast Zagłębia serdeczne życzenia dalszej owocnej pracy i sukcesów, dla dobra Zagłębiowskiej Ziemi, dla dalszego rozwoju naszej współpracy.

Abraham Green

Przewodniczący Związku Żydów Zagłębia

הרב ישראל מאיר לאו ואברהם גרין בטקס קריאת גן ע"ש ק. צטניק
Rabbi Israel Meir Lau and Mr. Abraham Green at the ceremony

Na inaugurację przybyło kilkaset ludzi Zagłębia i zaproszonych gości. Przemówienia wygłosili znane osobistości izraelskie. Uroczystość tę zachowamy długo w pamięci nie tylko ze względu na jej meritum, lecz również jako piękną imprezę społeczno-kulturalną.

Pragnę tu wspomnieć, że od lat istniała w Izraelu Nagroda

Maj.Gen.(ret.) Yitzhak Eitan, former IDF Goc. Central Command, recite a poem by Ka.Tzetnik - "Wiedergutmachung", The Clock.
Maj. Gen. Yitzhak Eitan lighted the fourth memorial torch.

Key Element in Our Identity

Maj. Gen. Elyezer Shkedy, IAF Commander, began his speech at the ceremony by quoting Dinur's testimony in the Eichman Trial " It was not a pen name. I do not regard myself as a writer and a composer of literary material. This is a chronicle of the planet of Auschwitz", and continued with a quote from The Clock:" With your ashes embraced in my arms, I swear to be your voice - yours and the mute and destroyed Katzet. I won't stop telling till my last breath". Shkedy added, he told the story which we and our children after us read...his books are a key element in our identity. We have a state, it is our own, it is free and democratic...we are in a difficult struggle in which we must rely only on ourselves. It is our job to protect the present and guarantee the future. We must be the righteous among the nations, educate humanity in human dignity and putting these values into practice.

Maj. Gen. Shkedy was invited to light the fifth torch. He turned to his parents, Holocaust survivors, who were seated in the audience and asked them to light the torch with him.
The Shkedy family lighted the fifth memorial torch.

פרופ' שבח וייס בטקס קריאת גן ע"ש ק.צטניק at the naming ceremony of the Ka.Tzetnik Park

The Murder Did Not Stop...

In his speech, Prof. Shevach Weiss, former Israel ambassador to Poland, spoke of the torch lit by the Shkedy family. "The symbolism of this triad, Maj. Gen. Shkedy and his parents, his father a Holocaust survivor, and his mother, a Holocaust survivor..... we were murdered in a systematic manner. We were murdered in Europe, the cradle of Christian civilization... of Beethoven and Bach...and now, the Commander of the strongest air force in the world, which does not realize its full potential only due to its moral restraint... these parents and their son the Maj. Gen. are an expression of two other facts:

The murder has not ceased, has not ended with the number of 6 million. The murder has continued all the time, because more air force commanders like him are not born...and the acts of salvation have also not ceased because anyone who was saved, any couple who was saved brought children into the world, and so we have new generations....

Prof. Shevach Weiss lighted the sixth memorial torch.

A miracle has not happened ...

"Today is Shushan Purim...as if emphasizing the great contrast.... A Purim miracle has not happened to us. The "turning of the tables" did not occur over 60 years ago, and for that reason Ka.Tzetnik secluded himself and wrote – not in ink, but in the blood of his heart," said Rabbi Meir Lau, Rabbi of Tel Aviv, former chief Rabbi of Israel and a friend of Yechiel Dinur, and added, "Ka.Tzetnik lived this topic 24 hours a day...he never left the pit...I was not surprised by the Eichman Trial...the noise of the witness stand falling was gruesome and made you shudder... Ka.Tzetnik nine lines were the most impressive, the most effective and made the greatest uproar in Israel and in the world..."

"And here", said Rabbi Lau, "in this park, when children will swing on the swings and slide down the slide, children and their mothers will look at the flowers and rest in the shade...children who have a homeland...I think Yechiel will be happy at this...that he is commemorated in a city named for the State's visionary..."

Members of the fourth and fifth, and sixth generations will play in the park...

Actress Irit Dagan spoke of "Edut" (testimony) Theater – Telling to Live", a joint project in which she and her husband are involved. This is a joint theater project of first and third Holocaust generation members who create an artistic stage performance together. The event tells the story of the lives of the survivors, how they survived and were saved, and reconstructed their lives after the Holocaust. The entire production began from story telling by Holocaust survivors and developed into dramatization, culminating in a full stage performance in collaboration with third generation members, their grandchildren and other high school pupils. She added, "Ka.tzetnik was a benefactor who preserved the memory of those who did not survive, she added.

"This blooming park will be used by members of the fourth, and fifth and sixth generation, in times of serenity and peace."

Anonymous general name of Ka.Tzetnik

Abraham Kotlitzky, a close friend of the Dinur's family and a trustee of the Ka.Tzetnik foundation read the scroll of the cornerstone of "Ka.Tzetnik House".

"The stone which the builders rejected has become the head stone of the corner" (Tehillim 118, 24).

On October 1996 a cornerstone ceremony was held to the "Ka.Tzetnik House" that will be a memorial to the unknown that were led to Germans Crematorium, under the anonymous general name of Ka.Tzetnik.

The House of Ka.Tzetnik will include: House of prayer, Lecture Hall, Library, Conference rooms and seminars for teachers to study the subject : "The Holocaust and the revival of Israel".

right: Mr. E.Landau, Rabbi I.M Lau, Maj.Gen. E.Shkedy, Maj.Gen(ret.) Y.Eitan and Mr. A.Green at the ceremony

Aharon and Ada Teichner unveiled the stone bearing the name of the park. Teichner was born in Sosnowiec and lived in Ka.Tzetnik neighborhood as a boy. Teichner, Honorary citizen of Herzliyah and former member of the City Council, unveiled the stone with his wife Ada. Both are Holocaust survivors who married at Bergen Belsen Camp.

Six torches were lit in memory of the six million Jewish victims. The seventh and last torch, symbolizing the continuing generations and the revival of the State of Israel, was lit by Ka.Tzetnik's own grandchildren, Reef and Ilya-Nina Dinur, accompanied by their father, Lior Dinur and Rabbi Meir Israel Lau.

Yona Kobo (Kotlizki)

Zaglembians,

A Center of Zaglembie Jewry will be established as part of the Ka.Tzetnik House of Holocaust Awareness and Israel Revival, which is under construction. The Center will be a place where we gather and tell the stories of Zaglembie, and concentrate the information on our communities. We need documents, certificates, objects and photographs relating to the lives of the Zaglembie communities and their history during the Holocaust. This material will be exhibited at the Center of Zaglembie Jewry. You are invited to bring us original document and photographs which will be scanned and returned to their owners. Contributions of original objects will be noted in the museum exhibition. All material must be received by May 2007 in order to make the necessary preparations for the exhibitions. For any additional information, please contact Rina Kahan:

Tel: 972-9-9507479. Cellular: 972-54-4594333
Fax: 972-9-542258 EM: rinakahan@gmail.com054-

Dear Friends and Fellow Zaglemians,

Five years ago, the Passover 5762 issue was the tenth issue of the Zaglemie newsletter. I ended the introductory remarks to the issue with hope that we all will see the publication of issue no. 20 five years in the future.

And now, issue no. 20 is here before you – larger, more diverse and contains much more information. And most important is that such a lot is written by our children and grandchildren, our future generations, that the future of the newsletter is guaranteed.

Circulation has grown from the 1600 distributed copies of our first issue – to 2700 copies today – and still, the newsletter has not reached all the Zaglemian Jews in the world.

In Israel, distribution is based on a list of members, and most Zaglemians receive a copy of the newspaper. Overseas, people mostly receive the newsletter through the branches of Zaglemie Jews in Toronto, New York and Montreal. Some receive the newsletter through the Holocaust Museum of Washington DC, but we still receive many requests from other Zaglemie Jews, including requests from Jews from the cities and towns annexed to Zaglemie during the war, whose residents were transferred to Zaglemian ghettos.

Ladies and gentlemen, our aim is to have each and every person from Zaglemie and the towns annexed to Zaglemie, the survivors and their family members and future generations, receive a copy of the newspaper and take an active part

contributing to its contents by writing letters, sending in poetry, etc.

Contact us to register for regular delivery of the newsletter directly to your home.

Many special activities await us, Zaglemians, this year and next.

- On March 5, 2007 – Plaque unveiling and naming ceremony of the Yechiel Dinur- Ka.Tzetnik Park in Hertzliya.
- On June 4, 2007 – Ceremony of submitting the original diary of Ruth Lasker to Yad Vashem.
- On May 1, 2008 – Holocaust Memorial Day 5768. 20 years to the erection of the Modi'in Memorial.
- Commemorating 20 years since the inauguration of the Jewish cemetery of Czeladz after the renovation carried out by Mr. Monik Stavsky in 1998, we are planning an organized tour to Poland in the summer of 2008.

We wish the Jews of Zaglemie in Israel and through out the world a happy and kosher Passover

Abraham Green

Chairman of the Zaglemie World Organization

It was not a pen name

Naming Ceremony of the "Yechiel Dinur- Ka.Tzetnik Public Park"

"... they were not born there and they did not give birth; they breathed according to different laws of nature; they did not live - nor did they die - according to the laws of this world. Their name was the number **Katzetnik**...". The naming ceremony of the park opened with a recording of Yechiel Dinur's testimony in the Eichman trial (1961), describing Auschwitz. The gruesome words were voiced by the man who adopted the nom de plum Ka.Tzetnik (inmate of a concentration camp). The audience also heard the sound of how the witness stand tumbled down in court as Dinur collapsed while testifying and was evacuated to the hospital. Still, the brief testimony that he managed to give remained etched in public memory ever since.

Hundreds of people gather on Monday, Shushan Purim, March 5, 2007, to attend the naming ceremony of the Ka.Tzetnik National Holocaust Author Park in the Asherman Towers neighborhood of Herzliyah.

Yechiel Dinur used to write his books in a dilapidated shack in an orchard owned by the Asherman family (Dinur's father in law), where the park is situated. He wrote most of his books, when he was dressed in an Auschwitz prisoner uniform. His books have been translated into 32 languages and sold worldwide.

Among the attendees were members of the author's family and friends, public figures, Herzliya residents and a large group of Zaglemie survivors and their families. Yechiel Dinur was born in Sosnowiec, in Zaglemia, Poland, as Yechiel Feiner.

The honorable ceremony was led with great talent and sensitivity by Efi Weiss. Flautist Hefziba Zer-Aviv Stern, offered a musical interlude. Attendees were touched by a reading of Tehillim (Psalms) 130 and El Maleh Rahamim by David Graytzer. Rabbi Israel Meir Lau recited Kaddish and the ceremony was concluded with the national anthem, **Hatikvah**.

Describing the Indescribable

Yael German, Mayor of Herzliyah, who was unable to attend, send the following message: "Under his nom de plum he wrote a series of books. He wrote piercingly, and brutally exposed the events at Auschwitz...over the years he attempted to describe the indescribably, the largest factory of death, in an attempt to bring that horrendous period in history closer to his readers..."

An eyewitness account of the Holocaust

"All children became familiar with his books and his nom de plum as they were growing up – Katzetnik was the man who brought us an eye-witness account of the Holocaust," said the vice Mayor, Yonathan Yasur and added, "His life was devoted to the documentation of the horrors and to creating a memorial to the innocent victims."

Yonathan Yasur lighted the first memorial torch.

Like a torch from generation to generation

Eli Landua, former mayor of Hertzliya and the initiator of the Ka.tzetnik Park, spoke of the Park which will house the "Katzetnik House", a burning torch for Holocaust survivors", and he added, "In his horrible and gruesome testimony, Katzetnik told us what the Jewish nation went through. This story should be carried down as a torch from generation to generation, from father to son, and from school to school."

Eli Landua lighted the second memorial torch.

He Called Her Metropolis

Abraham Green, chairman of Zaglemie organization, spoke of Sosnowiec, Dinur's childhood home, whose history he recorded in his book Salamander, where he called it Metropolis. In Sosnowiec, a city of some 30,000 Jews, and in neighboring Bendin, the young Yechiel Feiner began writing as a journalist. Green added that Feiner was a regular contributor to the "Zaglemier Zeitung," the most widespread weekly among Zaglemian Jews and he also wrote in the weekly, "Das Yiddische Wachenblat" which was published by religious circles. In 1931, at the age of 22, he published a collection of 22 poems entitled "22 Yar – 22 Lider" (22 Years – 22 Poems). Green quoted from the Bendin Yizkor book on Dinur: "Even in his youth, when he lived in the safety of his city of birth, he showed talent as a writer and repeatedly published poems and essays in the newspapers that were close to his own ideology. His friends predicted him an illustrious career in literature, and their predictions did indeed come true."

Abraham Green was invited to light the third memorial torch. Abraham turned to two members of the Zaglemie Jewry Organization in the audience, Gutta-Tova Datner and Shlomo Grower, both over 90, and born in Sosnowiec, to light the torch.

Repartitions ("Wiedergutmachung")

"My mother was - - my mother.

How will I describe you - mother?

My Mother was the most beautiful mother in the world...

... still I do not know the sum of DM paid for a burned mother...

My sister, she has long curled hair and their color like ancient

gold... blue were my sisters' eyes, as blue as the sky blue... in a

pack of hair... my sisters' hair was sift to Germany... sister, now

they want to pay me money for...

Between tens of thousands of shoes I will know your shoe, father...

Bring me back...

Bring me back only one single hair of my golden sisters curls;

Bring me back only one of my fathers shoes;

One broken wheel of my brother's skates;

One tiny dust... that laid on my mother's back-

שמעון שליבקה מטורונטו מברך על הנרות - נשף חנוכה תשס"ז
Mr. Shimon Slivka of Toronto lighting the candles at the Hanukkah ball 2006 in Tel-Aviv

Yom Hashoa Memorial Service Yizkor for Zaglembe Martyrs

The ceremony will take place at Yad Hazikaron in Modiin on Monday, April 16th 2007 4p.m.

Addresses:

Mr. Yitzhak Herzog - Minister of Social Affairs
Prof. Israel Guttman - Academic Advisor to Yad Vashem
Mr. Abraham Green - Chairman of Zaglembe organization

Memorial:

Cantor Chaim Adler

In the program:

The "Kolot Ha'ir" Choir of Tel-Aviv Yaffo, conducted by Miss. Ahuva Wimmnitz

Reading: Members of the second & third generation

Zaglembe Organization - Scheduled Events and Gatherings

2007

April, 16 Monday 4pm	Yom Hashoa Memorial at Yad Hazikaron in Modiin
June, 4 Monday, 4.30pm	Submitting the original Ruth Lasker diary to Yad Vashem
September, 5 Wednesday, 5:30pm	"Lechaim" - Rosh Hashanah Gathering - at 23 Frishman St., Tel-Aviv
December 2006 6pm	Hanukkah Ball*

2008

January, 18 ** Friday 11:30am	Tu Be'shvat planting at Yad Hazikaron in Modiin
April, 16 Wednesday, 5:30pm	"Lechaim" - Passover Gathering at 23 Frishman St., Tel-Aviv
May, 1 Thursday, 4pm 2008 - 60 th anniversary	Yom Hashoa Memorial at Yad Hazikaron in Modiin 20 th anniversary to Yad Hazikaron

*For any more information, please call the organization on Wednesday afternoon, Tel: 972-3- 5270919

**There could be a schedule change due to weather conditions.

Submitting the original diary of Ruth Lasker to Yad Vashem

On Monday 4, June 2007 16:30pm

Addresses:

Mr. Avner Shalev - Chairman of the Yad Vashem Directorate
Mrs. Agnieszka Magdziak-Miszewska - Poland Ambassador to Israel
Mr. Abraham Green - Chairman of Zaglembe Organization
Dr. Zahava Scherz - Ruth Lasker's sister
Stanislawa Spińska - The diary keeper

In the program:

MC - Mr. Benny Hendel
Singer Miss. Shuly Natan

הארגון העולמי של יוצאי זגלמביה מתכבד להזמין

לעצרת זיכרון לשואה ולגבורה ולטקס התייחדות עם קדושי זגלמביה

ביד הזיכרון שביער מודיעין (ליד מבוא מודיעים)
ביום שני כ"ח בניסן תשס"ז - 16 באפריל 2007 בשעה 16:00

דברים:

מר יצחק הרצוג - שר הרווחה והשירותים החברתיים
ההיסטוריון פרופ' ישראל גוטמן - יועץ מדעי ליד ושם
מר אברהם גרין - יו"ר ארגון יוצאי זגלמביה

תפילת האזכרה:

החזן העולמי ר' חיים אדלר

תכנית אומנותית:

מקהלת קולות העיר - מקהלת העיר תל אביב יפו, בניצוחה של אהובה וימניץ
קטעי קריאה - בני הדור השני והשלישי ליוצאי זגלמביה

יוצאי זגלמביה והסביבה ובני ביתם, מוזמנים

ברכות לפניות לפרוי' שפה וויס

יו"ר הכנסת, יו"ר מועצת יד ושם ושגריר פולין לשעבר
לרגל קבלת התואר דוקטור לשם כבוד
מאוניברסיטת וורצלב בפולין

ברכות חמות לז"ר פאה אורחאן

העורכת היוצאת של ההוצאה לאור ביד ושם
אנו מאחלים לה המשך עבודה פוריה
ומודים לה על שיתוף הפעולה רב השנים עם ארגון יוצאי זגלמביה

ברכות חמות לפאי הדך

העורכת הנכנסת של ההוצאה לאור ביד ושם
עלי והצליחי!

ארגון יוצאי זגלמביה, ההנהלה והחברים

המערכת: אברהם גרין, אלתר ולנר, אשר ניצני, אנה צ'וויאקובסקה, יונה קובו-קוטליצקי, הדסה קנטור
חנית רייטר-גיטלר, עריכה גרפית והדפסה: דפוס קוניאק

כתובת המערכת: ארגון קהילות יוצאי זגלמביה, פרישמן 23, ת"א 63561
מס' החשבון של ארגון קהילות יוצאי זגלמביה: בנק לאומי בת ים סניף מס' 861 חש' 33938/34

Zaglembe World Organization, 23 Frishman St., Tel Aviv 63561, Israel
For contributions: Bank Leumi of Israel, Branch No. 861, account No. 33938/34
yonakobo@netvision.net.il